धर्मकीर्ति

(बौद्ध मासिक)

THE DHARMAKIRTI

A Buddhist Monthly

8th MARCH 2012

वर्ष- २९	अङ्क- ११	होलि पुन्हि	फालगुण २०६८

कञ्जुसहरू देवलोकमा जाँदैनन्, मूर्खहरू दानको प्रशंसा गर्दैनन्, धीर पण्डितहरू दानको अनुमोदन गरेर दानको पुण्यले परलोकमा सुख प्राप्त गर्दछन् ।

पृथ्वीको राज्य, स्वर्ग जान पाउने भाग्य अथवा सारा संसारको आधिपत्य भन्दा पनि उत्तम "स्रोतापत्ति फल" (धर्मको स्रोतमा परी संसारिक दुःखबाट मुक्त हुने वाटो पछ्याइसकेको भाग्य) को प्राप्ति हो ।

हंसहरू सूर्यपथ (आकाश) मा उड्छन्, ऋद्धिद्वारा योगी पनि आकाश मार्गमा भ्रमण गर्छन, तर ससैन्य मारलाई जितेर बुद्धिमान पण्डितहरू यस लोकबाट पार भएर जान्छन् ।

यो संसार अन्धो छ, आँखा हुने मानिस थोरै मात्र छन् । जालबाट मुक्त हुने चराहरू जस्तै थोरै मात्र स्वर्ग जान्छन् ।

प्रमुख व्यवस्थापक
विद्यासागर रञ्जित
फोन: ४२५ ८९५५

व्यवस्थापकहरू
चिनीकाजी महर्जन
फोन: ४२५ ३१८२
ज्ञानेन्द्र महर्जन
फोन: ४२७ ६९०८

सह-व्यवस्थापक
ध्रुवरत्न स्थापित

सम्पादक
भिक्षुणी वीर्यवती
फोन: ४२५ ९४६६

प्रधान सम्पादक
भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
४२५९११० (संघाराम विहार, ढल्को)

प्रकाशक र विशेष सल्लाहकार
भिक्षुणी धम्मवती
फोन: ४२५ ९४६६

कार्यालय
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघः नघःटोल

पोष्ट बक्स नं. ४९९२
काठमाडौं
फोन: ४२५ ९४६६

बुद्ध सम्वत् २५५५
नेपाल सम्वत् ११३२
इस्वी सम्वत् २०१२
बिक्रम सम्वत् २०६८

विशेष सदस्य	रु.	१०००/- वा सो भन्दा बढी
वार्षिक	रु.	१००/-
यस अङ्कको	रु.	१०/-

Downloaded from http://www.dhamma.digital

▪ सम्पादकीय ▪

गौतम बुद्धलाई चिन्ने प्रयत्न गरौं

गौतम बुद्ध ८० वर्षको उमेरका परिनिर्वाण (देहावसान) हुनुभयो । यस घटनाले सबै संस्कार अनित्य एवं परिवर्तनशील रहेको प्रमाण दियो । आफ्नो जीवनकालमा उहाँले पूरा गर्नुपर्ने सम्पूर्ण काम कर्त्तव्य सम्पन्न गर्न भ्याउनु भयो । धर्म र विनय निरन्तर एवं सुचारू रूपमा सञ्चालन गर्नको लागि धर्मोपदेश दिनुहुंदै भिक्षु संघ स्थापना गर्नुभयो । तर उहाँले आफु वितेपछि बुद्ध शासन सञ्चालन गर्नको लागि भनेर उत्तराधिकारी नियुक्त गर्नु भएन । उहाँले प्रचार गर्नु भएको धर्म र विनय नीतिलाई मै गुरू मान्नु भनी आफ्ना शिष्यहरूलाई सल्लाह दिनु भएको थियो । बुद्धत्त्व प्राप्ति पछि उहाँले कसैलाई पनि दुःखबाट मुक्त गरिदिन्छु भनी झूठो आश्वासन दिनु भएको थिएन ।

उहाँ भन्नुहुन्छ – "**तुम्हेहि किच्चं आतप्पं अक्खातारो** तथागता अर्थात् मुक्ति प्राप्तिको लागि आफ्नो काम आफैले गर्नुपर्छ । तथागत बुद्ध त सिर्फ मार्ग देखाइदिने मार्ग प्रदर्शक मात्र हुनुहुन्छ ।

भगवान बुद्ध फेरि भन्नुहुन्छ – "**सुद्धि असुद्धि पच्चत्तं नाञ्ञ अञ्ञं बिसोधये**" अर्थात् शुद्ध र अशुद्ध हुनु त आ-आफ्नो हात र कामको खेल हो । कसैले कसैलाई शुद्ध गर्न सक्दैन । – *मज्झिम निकाय*

शुद्ध व्यक्ति वन्नको लागि त भगवान बुद्धले देखाउनु भएको मार्गमा हिंडी आ-आफ्नो आचरण राम्रो पार्नु परेको छ । अनिमात्र दुःखबाट मुक्ति मिल्नेछ ।

अंगुत्तर निकाय अध्ययन गरेर हेर्दा भगवान बुद्ध एक सर्वोत्तम आश्चर्यको व्यक्ति हुनुहुन्छ भन्ने कुरा बुझिन्छ । उहाँ नानाप्रकारका विकार एवं कुसंस्कारबाट मुक्त हुनुहुन्छ । जसरी कमलको फूल फोहर हीलोमा फुले पनि त्यस फोहरबाट अलग्ग रही माथि उठी फुलिरहेको हुन्छ, त्यसरी नै भगवान् बुद्ध पनि अशुद्ध क्लेशले युक्त व्यक्तिहरूले भरिएको संसारमा जन्म लिनुभई ती क्लेशहरूबाट मुक्त हुनुभई परिशुद्ध, निर्मल एवं पवित्र महामानव बन्न सफल हुनुभयो । उहाँ आफ्नो मनको वसमा होइन मनलाई आफ्नो बसमा राख्न सफल हुनुभयो ।

भगवान बुद्ध यथावादी तथाकारी हुनुहुन्छ अर्थात् उहाँले जसरी बोल्नुहुन्छ, त्यसरी नै काम पनि गर्नुहुन्छ । उहाँको राम्रो एवं आश्चर्यपूर्ण गुणहरू मध्ये यो पनि एक हो ।

आफू सम्पूर्णरूपले परोपकारी एवं निस्वार्थ बन्न सफल भइसकेपछि मात्र उहाँले अरूहरूलाई पनि असल चरित्रको व्यक्ति बन्ने सल्लाह एवं उपदेश दिने गर्नुभयो ।

बुद्धले कुनैपनि धर्मग्रन्थलाई आँखा चिम्ली प्रमाणको रूपमा मान्नुहुन्न । स्वतन्त्र चिन्तनलाई प्राथमिकता दिनुहुने भगवान बुद्धको यो अर्को एक स्मरणीय गुणले भरिएको विशेषता हो । – *अंगुत्तर निकाय*

यसको मतलब त्रिपिटकलाई पनि विश्वास नगर्नु भनेको चाहिं पक्कै होइन । जसरी आमाले पकाएर खान दिएको खानामा कहिले काहिं मसीना ढुङ्गा, तरकारीमा रौं आदि आउन सक्छ । यति हुने वित्तिकै खाना नै नखाइ फालि दिनेत कुरै आउदैन । गलतीबस मिसिएर आएको ढुंगा र रौं केलाएर फाली बाँकी खानालाई प्रसन्न चित्तले खानु नै बुद्धिमानी हुनेछ । यसरी नै त्रिपिटकमा पनि कतिपय चित्त नबुझ्दा कुराहरू मिसिएका हुन सक्छन् । त्यसलाई हामीले केलाउँदै पञ्छाउनु बुद्धिमानी हुनेछ । उदारणको लागि भगवान बुद्ध राजगृह र अम्बलट्ठिकाबाट नालन्दा पुग्नु भयो । त्यहाँ सारीपुत्र भन्तेले भगवान् बुद्धको प्रशंसा गर्नुभएको कुरा महापरिनिर्वाण सूत्रमा उल्लेख छ । तर त्यस समय भन्दा पहिले नै सारीपुत्र भन्ते परिनिर्वाण (देहावसान) भइसकेको थियो । चित्त नबुझ्दा यस्ता कतिपय घटनाहरूको उल्लेखले त्रिपिटकलाई नै विरोध गर्नु मूर्खता हुनेछ । यसलाई हामीले समझदारीपूर्वक केलाएर पञ्छाउनु नै बुद्धिमानी हुनेछ । हामीलाई चाहिएको त भगावन् बुद्धले दिनुभएको अमूल्य शिक्षाको निचोड हो । जुन शिक्षाले हाम्रो मनभित्र रहेका मयल पखाल्न मद्दत गर्दछ ।

भगवान् बुद्धले भिक्षुहरूलाई भन्नुभएको थियो–

कुल्लुपमं भिक्खवे धम्मं देसिस्सामि नित्थणत्थाय नो गहणत्थाय" – *मज्झिम निकाय*

अर्थात् भिक्षुहरू ! म तिमीहरूलाई डुंगाको उपमा

Downloaded from http://www.dhamma.digital

दिएर धर्मको उपदेश दिंदैछु । जसरी डुंगा नदी तरेर पार जानको लागि प्रयोग गरिन्छ, त्यसरी नै धर्म संसारको दुःखबाट पार तरेर जानको लागि प्रयोग गरिन्छ । डुंगालाई सही ढंगले प्रयोग गर्न नजानी डुंगा प्रति अति प्रेम भाव राखी काँधमा वोकी नदी पार गर्न खोज्ने व्यक्ति जसरी दुर्घटनाको शिकार बनिने छ, त्यसरी नै हामीले पनि धर्मको सही अर्थ बुझ्न नसकी मेरो धर्म र तेरो धर्म भनी अन्ध श्रद्धाको भ्रममा परी धर्मलाई प्रशंसा मात्र गर्दै हिंड्यौं भने हामी अहंकारी बनी साम्प्रदायिक भावनारूपी समुन्द्रमा फसी हामी दुर्घटनाको शिकार बन्नेछौं । त्यसैले हामीले धर्मको सही परिभाषा बुझी यसले देखाएको शिक्षालाई आ-आफ्नो जीवनमा अभ्यास गर्नु उत्तम हुनेछ ।

"भगवान् बुद्ध फेरि भन्नुहुन्छ–

"**पूजा च पूजनेय्यानं एतं मंगल मुत्तमं**" अर्थात् पूजा गर्न योग्य व्यक्तिलाई पूजा गर्नु नै कर्त्तव्य र धर्म हो" । तर उहाँले कहिले पनि आफूलाई देवताको रूपमा पूजा गर्नु भन्नु भएन । उहाँले भन्नुभएको छ – "म मरेपछि मेरो सम्झना गरी मलाई देवता थानी पुष्प, धुपले पूजा गर्नु भन्दा तिमीहरू अप्रमादी (होशियारी) बनी धर्मप्रचार गर्नु र आ-आफ्नो आचारण शुद्ध पारी जीवन सफल पार्नु ।

"**अप्पमादेन सम्पादेथ**" अर्थात् वेहोशी र लापरवाही नबनी दुःखबाट मुक्त हुने प्रयत्न गर्नु । योग्य व्यक्तिलाई पूजा गर्नु तर अन्ध विश्वासी बनी होइन ।

– *महापरिनिर्वाण सूत्र*

तर भगवान बुद्धको मनसाय यसरी प्रष्ट उल्लेख भएपनि उहाँको परिनिर्वाण पश्चात् धेरैजसो मानिसहरूमा भगवान बुद्धको उपदेश अनुसार आचरण राम्रो पार्ने तर्फ भन्दा पनि बुद्ध मूर्ति निर्माण गर्दै भक्तिमार्ग तर्फ ढल्कने बानी परेको देखिन्छ । यसलाई पुरानो संस्कारको पुनर्जागरण भन्न सकिन्छ ।

अन्त्यमा आएर हामी यही भन्न सक्छौं– भगवान् बुद्धको आदर्शलाई हामीले पनि आआफ्नो जीवनमा प्रयोग गर्न सकेमा हामीले बुद्धलाई चिन्न बेर लाग्दैन । जब बुद्धलाई चिन्न सफल हुनेछौं, तब हामीले धर्मलाई डुंगाको रूपमा प्रयोग गर्न सफल हुनेछौं । डुंगालाई सही रूपले प्रयोग गर्न सकेपछि हामी अवश्य पनि गन्तव्य स्थानमा पुग्न सफल हुनेछौं । यस्तो सफलता हामी सबैले प्राप्त गर्न सकौं । ❖

धम्मपद – २४९

✍ **प्राज्ञ रीना तुलाधर (बनिया)**
'परियत्ति सद्धम्म कोविद'

तिणदोसानि खेत्तानि – रागदोसा अयं पजा
तस्मा हि वीतरागेसु – दिन्नं होति महप्फलं

अर्थ– खेतको दोष घाँस हो, मनुष्यको दोष राग हो, त्यसैले राग नभएका व्यक्तिलाई दान दिनुको फल महान हुन्छ ।

तिणदोसानि खेत्तानि – दोस दोसा अयं पजा
तस्मा हि वीतदोसेसु – दिन्नं होति महप्फलं

अर्थ– खेतको दोष घाँस हो, मनुष्यहरूको दोष द्वेष हो । त्यसैले द्वेष नभएका व्यक्तिहरूलाई दान दिनुको महान फल हुन्छ ।

तिणदोसानि खेत्तानि – मोहदोसा अयं पजा
तस्मा हि वितमोहेसु – दिन्नं होति महप्फलं

अर्थ– खेतको दोष घाँस हो, मनुष्यहरूको दोष मोह हो, त्यसैले मोह नभएका व्यक्तिहरूलाई दान दिनुको फल महान हुन्छ ।

तिणदोसानि खेत्तानि – इच्छा दोसा अयं पजा
तस्मा हि विगतिच्छेसु – दिन्नं होति महप्फलं

अर्थ– खेतको दोष घाँस हो, मनुष्यहरूको दोष इच्छा हो, त्यसैले इच्छा नभई सकेका व्यक्तिहरूलाई दान दिनुको फल महान हुन्छ ।

घटना– उपरोक्त गाथाहरू भगवान बुद्धले पण्डुकम्बल शिलासनमा बस्नु हुंदा अंकुर देवपुत्रको कारणमा भन्नु भएको थियो ।

एक समय अनुरूद्ध स्थविर भिक्षाटनको लागि एउटा गाउँमा जानु भएको थियो । इन्दक भन्ने देवताले आफ्नो भोजनबाट एक चम्चा खाना स्थविरलाई दान दिएको थियो । यही पुण्यले यति फल प्राप्त भयो कि त्यस दानको फलले अंकुरले दश हजार वर्ष सम्म १२ योजन दुरिको चूल्होमा पकाएर दान दिएको भन्दा बढी महान फल प्राप्त भयो । इन्दकले यसरी फल प्राप्त गरेको कुरा अंकुरले भने । जब अंकुरले यस्तो भने तब तथागतले भन्नुभयो– "अंकुर, दान दिँदाखेरी छानी छानीकन दिन जान्नु पर्दछ । यसरी दान दिँदा जसरि असल माटोमा रोपेको बिउबाट राम्रो उब्जनी हुन्छ, त्यसरी नै पुण्य धेरै प्राप्त हुन्छ । तिमीले दान दिँदाखेरि यसरी गरेनौ, त्यसैले तिम्रो दानको फल कम भयो ।

यो कुरा स्पष्ट गर्न बुद्धले भन्नुभयो– "हे अंकुर दान दिँदा खेरी छानी छानी दिनुपर्छ, यसरी दिँदा महान फल प्राप्त हुन्छ । दान दिन योग्य भएका व्यक्तिहरूलाई दान दिँदा खेरी महान फल प्राप्त हुन्छ, जसरी असल भूमिमा रोपेको बिउले राम्रो उब्जनी दिन्छ ।"

यसरी आज्ञा भएर भगवान बुद्धले उपरोक्त गाथाहरू भन्नुभयो । ❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

विपश्यना शिविर र आत्मदर्शन

✍ सत्यनारायण गोयन्का
अनुवादक- विश्व शाक्य

जीवनमा एउटा ठूलो भ्रान्ति चल्छ । हामी सदैव बहिर्मुखी हुनु नै यसको मूल कारण हो । सदैव अरूहरूलाई नै देखिरहेका हुन्छौं, बाहिरको परिस्थितिलाई नै देख्ने हुन्छौं । त्यसैले दोष सदैब बाहिरकोलाई मात्र दिन्छौं । स्वयं दु:खी होइन्छ तर दु:खको कारण बाहिर खोजिन्छ । बाहिरको घटना, स्थिति, वस्तु, व्यक्तिलाई नै आफ्नो दु:खको कारण मानिन्छ र सुधारको लागि सारा श्रम लगाउने हुन्छौं । कसरी बाहिरको स्थिति आफ्नो मनोनुकूल होस् ? बाहिरका हरेक व्यक्तिलाई कसरी हाम्रो मनोनकूल आचरण गर्न लगाउन सकिन्छ ? यसको लागि सारा जीवन अर्पित गरिदिन्छौं तर हालमा असफलतामात्र पर्ने हुन्छ । दु:ख निवारण हुँदैन ।

आफ्नो बारेमा एउटा मिथ्या कल्पना गरेर बस्न थाल्यौं कि म बडो शुद्ध छु, निर्मल छु, मुक्त छु । तर सत्यता यो हो कि म र मेरोमै राग भरिएको हुन्छ, द्वेष भरिएको हुन्छ । सत्यताबाट मुख फर्काउँदैमा, भाग्दैमा र पलायन हुँदैमा समस्या समाधान हुँदैन, निवारण हुँदैन ।

विपश्यना यसैका लागि हो कि अन्तर्मुखी भएर आफैले आफूलाई हेर्न सकोस् । जस्तो छ त्यस्तै देखोस् । यदि यतिखेर मेरो चित्त रागरञ्जित छ, मोह-विमूढित छ भने त्यसलाई यसरी नै हेरोस् , देखोस् । यदि रोगीले आफ्नो रोगको सही जान-पहचान गर्छ र त्यसको कारण पत्ता लगाउँछ भने कारणलाई, पन्छाएर ऊ रोगबाट विमुक्त हुन्छ भन्दै बस्छ, त्यो कहिल्यै पनि रोगबाट मुक्त हुनसक्तैन । सारा जीवन भ्रम र धोखामै बित्ने हुन्छ । हामीले आफ्नै दोषको दर्शन गर्नुछ, आफ्नै दु:खको दर्शन गर्नुछ । दु:खको दर्शन गर्नुको अर्थ निराशामा डुब्नु होइन ।

यदि धर्मले केवल सर्वत्र दु:खमात्र छ, जन्मदेखि लिएर मृत्युपर्यन्त दु:खै-दु:खमात्र छ, यसबाट पार पाउने कुनै आधार छैन भनेका भए अवश्य पनि बडो निराशाजनक कुरा हुन्थ्यो । यस्तो धर्म हाम्रो लागि आवश्यक पनि हुने थिएन । तर कल्याणकारी कुरा यो हुन गएको छ कि दु:खको सत्यतालाई स्वीकार गर्नुका साथै हामीले यो पनि स्वीकार गरेका छौं– दु:ख त छ त्यो सत्य हो तर त्यसबाट बच्ने उपायहरू पनि छन् । यस सत्यतामा कति धेरै आशाले भरिएको छ । सारा जीवन आशाले भरिभराउ होस् निराशाको नामोनिशान नहोस् । धर्ममा आशा- आशामात्र अलिकति पनि निराशा होइन । सम्पूर्ण दु:ख विमुक्तिको मार्ग प्राप्तभयो, त्यो पनि तत्काल फलदायी हुने मार्ग । यस मार्गमा एक-एक पाइला अगाडि सार्दै हेर्दै जाऔं कसरी दु:खबाट छुटकारा पाउँदै आइरहेका छौं । जति-जति अभ्यास गर्दै जान्छौं उति-उतिं मनको मैला पखालिँदै जान्छ, उति-उति भार हलुङ्गो हुँदै जान्छ । यसै जीवनमा जब यसको प्रत्यक्ष प्रभाव देखा पर्न थाल्नेछ त जीवनमा कति आशा त जाग्नेछ ! आँचल धेरै मैलो छ, त्यसलाई देखेर रूने छैन । साबुन हाम्रो हात लागिसकेको छ । साबुन प्रयोग गर्ने विधि पनि जानिसकेका छौं । अब साबुन प्रयोग गरेर मैला पखाल्नेछौं । अब निराशा कहाँ ?

एउटा कुरा बडो राम्ररी सम्झनुपर्ने हुन्छ कि हाम्रा आफ्ना दु:खका लागि हामी आफै जिम्मेदार छौं, अरू कोही हुँदैनन् । हामी स्वयं नै आफ्नो पागलपनमा आएर नादानीमा अज्ञान अवस्थामा आफूभित्र मैलमाथि मैले थुपारि रहन्छौं र परिणामत: व्याकुल भैरहन्छौं । यी मैलाहरू हामी आफैले थुपारेका हौं, हामी आफैले सफा गर्न पर्ने हुन्छ । अरू कोही कसैले के गरिदिन्छ ? अरूले त प्रेमपूर्वक बाटा देखाइदिन सक्दछन् तर बाटामा हिँड्न त हामीले नै पर्दछ । त्यसैले हामी अन्तर्मुखी हुँदैछौं, स्वमुखी हुदैछौं । पराईमुखी धेरै भयौं, बहिर्मुखी पनि धेरै रह्यौं अब स्वमुखी भएर प्रज्ञा जागृत गर्नुछ ।

ठीक तरिकाले सम्झौं कि प्रज्ञा के हो ? उसबेलाको भाषामा प्रज्ञाको अर्थ हुन्थ्यो– "**पकारेन जानेती ति पञ्ञा,**" नानाप्रकारले जान्नु प्रज्ञा हो । अर्थात् विभिन्न कोणबाट ज्ञान अभिवृद्धि गर्नु प्रज्ञा हो । एकाङ्गी दृष्टिले कुनै पनि व्यक्ति-वस्तुलाई, घटना–स्थितिलाई हेरियो भने, त्यो आंशिक दर्शन हुन्छ भ्रामक हुन्छ । अनेकान्त दृष्टिले हेर्न थालियो वा भिन्न भिन्न दृष्टिले त्यही कुरालाई हेर्न थाल्यो भने सर्वाङ्गीण दर्शन हुन थाल्दछ । सम्पूर्ण दर्शन हुन थाल्दछ । भनिएको कुरा ठीक-ठीक सम्झियोस्, प्रज्ञा अनेकान्त दृष्टिले हेर्नको लागि हो, एकान्त दृष्टिले हेर्नको लागि होइन । जसलाई सर्वाङ्गीण दर्शन हुन थाल्नेछ, कुरा ठीक-ठीक बुझ्न थाल्नेछ, त्यसको हरेक कदम ठीक हुनेछ । हरेक काम ठीक हुनेछ, हरेक निर्णय ठीक हुनेछ ।

क्रमश:

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बौद्ध विश्वास-१३

✍ के.श्री धम्मानन्द
अनुवादक- प्रकाश बज्राचार्य

यदि यो कुरो मानें भने कि कुनै कुरो बन्नलाई एक श्रृष्टिकर्ता हुनु पर्दछ जो कि यो भन्दा पहिले बनेको थियो; तर्कको हिसाबले यो स्पष्ट हुन्छ कि उक्त श्रृष्टिकर्ताको पनि कुनै श्रृष्टिकर्ता हुनुपर्दछ; र यसरी नै अनन्तमा पुगिन्छ । अर्कोतिर यदि बिना कुनै अर्को श्रृष्टिकर्ताको कारणले कुनै श्रृष्टिकर्ता बन्न सक्छ भने सारा तर्क घराशायी हुन्छ । श्रृष्टिकर्ताको सिद्धान्तले कुनै समस्या समाधान गर्दैन, यसले त सिर्फ अन्य सिद्धान्तहरूलाई मात्र अल्झाउँछ ।

यसरी संसारको श्रृष्टिका सिद्धान्तहरूतिर बुद्ध धर्मले खास ध्यान दिंदैन । ईश्वरले संसारको श्रृष्टि गरेको हो कि यो आफै नै बनेको हो- यी कुराहरूले बौद्धहरूलाई कमै मात्रै फरक पार्छ । संसार सीमित छ कि अनन्त, यसले पनि बौद्धहरूलाई कमै मात्रै फरक पार्छ यी सैद्धान्तिक विचार हरूमा लाग्नु भन्दा बौद्ध धर्मले आफ्नो मोक्षको लागि कडा मेहनत गर्न मानिसहरूलाई सल्लाह दिन्छ ।

सिद्धान्त कि दर्शन

बुद्धत्व खालि ज्ञानको परिणाम मात्रै होइन ।

बुद्ध धर्म यस संसारका हरेक जीवित प्राणीको सुखको लागि जीवनको सच्चा मार्ग हो । दु:ख कष्टबाट मुक्त हुने र अनन्त मोक्ष प्राप्त गर्ने यो एक तरिका हो । बुद्धका शिक्षाहरू कुनै एक राष्ट्र वा जातिसम्म मात्रै सीमित छैन । न त यो कुनै धर्म-विश्वास हो, न त कुनै विश्वास मात्रै । यो त समस्त ब्रह्माण्डको लागि एक उपदेश हो । यो त सँधैको लागि एक उपदेश हो । सबैको लागि सेवा, सुभेच्छा र शान्ति दिनु नै यसको प्रयोजन हो । मान्छेलाई दु:खबाट मुक्ति वा मोक्ष दिनु नै यसको प्रयोजन हो । बुद्ध धर्मका मोक्ष व्यक्तिगत र स्वयं प्राप्त गर्नु पर्ने खालको छ । जसरी तिमी आफैले खानु, पिउनु र सुत्नु पर्दछ त्यसरी नै तिमी एक्लैले आफूलाई बचाउनु पर्छ । बुद्धले दिनुभएको सल्लाहले मुक्तिको बाटो अंकित गर्छ; तर उहाँको सल्लाहलाई कहिलै पनि एक सिद्धान्तको रूपमा लिनलाई चिताइएको थिएन । उहाँले कुन सिद्धान्तको प्रचार गर्नु भएको हो भनेर उहाँसँग सोधिएको बेला बुद्धले उत्तर दिनु भयो कि उहाँले कुनै पनि सिद्धान्तको प्रचार गर्नु भएको थिएन र जे जति उहाँले प्रचार गर्नु भयो त्यो उहाँको आफ्नै अनुभवको परिणाम थियो । यसरी उहाँको शिक्षाले विश्वलाई कुनै सिद्धान्त टक्रयाउँदैन । सिद्धान्तले कसैलाई पनि आध्यात्मिक पूर्णताको नजिक ल्याउँदैन । सिद्धान्तहरू त मनलाई बाँध्ने र आध्यात्मिक उन्नतिलाई रोक्ने बन्धन मात्रै हुन् । बुद्ध भन्नु हुन्छ, "विद्वान्हरूले गइरहेका सिद्धान्तहरूप्रति श्रद्धा राख्दैन । उनीहरूले आफूलाई किन बाँध्ने ? उनीहरू आफूले देखेका र सुनेका सबैकुरालाई विश्वास गरेर गएका हुन् ।"

सिद्धान्त ज्ञानको परिणाम हो र बुद्धले मानव ज्ञानको सीमा बुझेको थियो । ज्ञान मार्गमा लागेर मात्रै कसैले मुक्ति पाउन सक्दैन । हुन त यो कुरा हास्यास्पद देखिन्छ; तर पनि यो सत्य छ । ज्ञानीहरू आफ्ना अमूल्य समय अध्ययन, विवेचना र तर्क वितर्कमा नै बढि खर्च गर्न खोज्छन् । अभ्यासको लागि प्राय:गरेर उनीहरूसँग समय हुँदैन वा थोरै मात्रै समय हुन्छ । एकपल्ट बुद्धले बाण लागेर घाइते भएको एक जना मान्छेको कथा भन्नु भएको थियो । आफ्ना कुतुम्बहरूलाई बाण झिक्न लगाउन डाक्टर खोज्न पठाउनुको सातो त्यो मान्छेले पहिले कसले उसलाई हानेको, कालो कि गोरो, कहाँबाट आएको, कुन वस्तुबाट बाण बनिएको, कसले बाण बनाएको, आदि पत्ता लगाउनमा ढिपि गरे । बुद्धले औंल्याउनु भयो कि यी कुराको उत्तर पाउनु भन्दा धेरै अगाडि नै त्यो मान्छे मरिसक्ने छ ।

अभ्यास नगर्ने तर पढि मात्रै रहने व्यक्ति त्यो मान्छे जस्तै छ जसले कुनै बाक्लो पाकशास्त्रको पुस्तक कण्ठ भन्न सक्छ तर जो खाना बनाउन भान्छामा कहिलै पस्दैन । उसले किताबले मात्रै आफ्नो भोक कहिलै मिटाउन सक्दैन । त्यसैले अभ्यास बुद्धत्व प्राप्तिको लागि एक आधारभूत तत्व हो । बुद्ध धर्मका कुनै समुदायहरूमा, जस्तै कि जेन्★ मा अभ्यासलाई ज्ञानलाई भन्दा बढता मान्यता दिइएको छ ।

एक महान विचारक (दार्शनिक, वैज्ञानिक, तत्वज्ञानी, आदि) पनि एक बुद्धिमान मूर्ख बन्न सक्छ; त्यस्तो व्यक्ति छिट्टै बुझ्ने र मिल्ने गरी स्पष्टसंग व्याख्या गर्ने शक्तिबाट

★ *जापानमा प्रचलित बुद्ध धर्मको एक ध्यान समुदाय । अनु.*

क्रमश:

Downloaded from http://www.dhamma.digital

सत्य वचनको प्रभाव

✍ भिक्षु अश्वघोष

सत्य सबैलाई मन पर्छ । सस्तो पनि छ यो । तर खोज्न गयौं भने यसलाई पाउन सजिलो छैन । सिद्धार्थ कुमारले सत्यको आधारमा नै बोधिज्ञान प्राप्त गरी बुद्ध हुनु भएको थियो । संसारमा अहिलेसम्म भगवान् बुद्धको जति पनि पूजा र सम्मान भइरहेका छन्, ती सबै उहाँको सत्यको प्रभावले नै हो ।

पालि साहित्यमा उल्लेख भए अनुसार भगवान् बुद्धले सत्य क्रिया गर्नुभएको वैशालीमा रहनु भएको बेलाको घटना हो यो । त्यसबखत वैशालीमा अनिकाल परेको थियो । पानी परेन । खानाको अभाव भयो । मानिसहरू खान नपाएर विरामी पर्न थाले र भोकभोकै मर्नथाले । हाहाकार मच्चिन थाल्यो । यस्तो अनिकालमा भगवान् बुद्ध प्रमुख भिक्षुहरू भिक्षाटन जान मिलेन । खाद्य वस्तु, अन्न जगेडा भएका दाताहरूले विहारमा खाद्य वस्तु दान गर्न ल्याए । खान नपाएका मानिसहरूले चोरेर लान थाले ।

यस्तो समस्या आइपरेकोले वेसहारा मानिसहरूले सहारा र उपाय खोज्न थाले । ती मध्ये कोही मानिसहरू बुद्ध समक्ष आई यसरी प्रार्थना गर्न थाले –

"शास्ता ! हामीलाई ठूलो विपत्ति आइपऱ्यो । यो अनिकालबाट छुट्कारा पाउन कसैले त अनेक तन्त्र मन्त्र गरी त्राण लिनपुगे । हामीलाई त भगवान् बुद्ध बाहेक अरूमा विश्वास छैन । त्यसैले हामीलाई यस समस्याबाट मुक्ति दिलाउनु केही उपाय त गरिदिनै पऱ्यो भगवान् । उनीहरूको कुरा सुनी भगवान बुद्धले सोच्नुभयो –

"मानिसहरूको मन कमजोर भइसक्यो । यो समस्या हटाउन मैले केही सहयोग त गर्नै पर्छ । अब मेरो सत्य परीक्षाको समय आयो । यति सोच्नु भई उहाँले सत्य क्रिया गर्नुभयो – "मैले दरबार त्यागेर आएको नै अरुको उपकारको लागि हो । दरबार त्यागेदेखि अहिले सम्म मैले कुनै पनि झूठो कुरो बोलेको छैन । सत्यताको आधारमा बोलिरहेको छु । सत्यताकै आधारमा काम पनि गरिरहेको छु । मनले समेत सत्य मात्र चिन्तन मनन गरिरहेको यही सत्यताको बलले नै मैले बुद्धत्त्व प्राप्त गरी बुद्ध भएँ । मेरो मन, मेरो मैत्री र करूणा शुद्ध र सत्य छ भने मेरो काम पनि सत्य छ भने यस सत्य वचनको प्रभावले शान्ति स्वस्ति होस्, मानिसहरूको रोग,नाश होस् र वर्षा होस् ।"

यसरी भगवान् बुद्धले सत्य क्रिया गर्नुभएपछि वैशालीमा खूब वर्षा भयो । दुर्गन्ध सबै बगाएर शान्तिले स्थान लिएको चर्चा पालि साहित्यमा उल्लेख भएको छ ।

आजभोली पनि परित्राण पाठ सिद्धिने वित्तिकै सत्यवचनको प्रभावले जयमंगल होस् भनी कामना गर्दै यसरी सत्य क्रिया गर्ने चलन छ–

"एतेन सच्च वज्जेन सोत्थिते होतु सब्बदा
एतेन सच्च वज्जेन सब्बरोगो विनस्सतु
एतेन सच्च वज्जेन होतु ते जय मंगलं ।"

अर्थात् यस सत्य वचनको प्रभावले शान्ति स्वस्ति होस्, रोग नीको होस्, यस सत्यवचनको प्रभावले जयमङ्गल होस् ।

यही प्रसंगवस् सत्य वचनको प्रभावले प्रत्यक्ष असर परेको कुरा जातक कथामा उल्लेख भएको छ । यसलाई यहाँ प्रस्तुत गर्न उपयुक्त ठान्दछ ।

एकजना युवक गृहस्थ जीवन देखि विरक्तिएर भिक्षु बन्न गयो । साथीहरूले त्यसरी त्यागी न बन्न सल्लाह दिए । तर उसले साथीहरूको कुरा नमानी अट्टेरी बनी भिक्षु भए । त्यस भिक्षु कहाँ एक महिला आफ्नो बालक छोरोलाई साथमा लिई प्रवचन सुन्न आउने गर्थिन् । प्रवचन सुन्ने वेलामा छोरो आफ्नो श्रीमान्लाई जिम्मा लगाउने गर्थिन् । उनको श्रीमानलाई त्यसभिक्षु प्रति श्रद्धा नभएकोले होला बुद्धवचन सुन्न आउँदैनथ्यो र आफ्नी श्रीमतीको आग्रह अस्वीकार गर्न नसकी बालक छोरोलाई खेलौना एउटा ठम्याउन दिई बाहिर चउरमा खेलाई रहने गर्थ्यो । एकदिन बालकको खेलौना एउटा प्वालमा पसेछ । त्यस प्वालमा सर्प रहने गर्थ्यो । खेलौना प्वालमा पसेकोले हात पसारी खेलौना लिन खोजेको बालकलाई सर्पले डसेछ । छोरो सर्पको टोकाईले वेहोश भएको देखी आत्तिएर बालकको बुबा प्रवचन सुनिरहेकी श्रीमतीलाई यो खवर दिएर भन्न थाल्यो– "तिम्रो गुरुलाई हाम्रो बेहोश छोरोलाई होश मा ल्याउन मन्त्र पढ्न अनुरोध गर । वालकको आमाले त्यस भिक्षुलाई आफ्नो छोरो बचाउनु अनुरोध गरिन ।

भिक्षुले भन्यो –

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मलाई मन्त्र त आउँदैन तैपनि सत्य वचन बोली यस वालकलाई सर्पको बीष हटाउन प्रयत्न गर्नेछु । यति भनी त्यस भिक्षुले सत्यकिरिया गरे –

म संसार देखि विरक्तिएर भिक्षु बन्न खोज्दा मेरो साथीहरूले मलाई भिक्षु नबन्न सल्लाह दिएका थिए । तैपनि मैले उनीहरूको आग्रहलाई वास्ता नराखी भिक्षु बनें । तर म भिक्षु बनेर एकवर्ष पछि यस भिक्षु जीवन देखि वाक्क लाग्न थाल्यो । तैपनि साथीहरूले गिजाउने डरले भिक्षु जीवन त्याग्ने साहस भएन । त्यसैले भिक्षु जीवन मन नपरे पनि म ३० वर्ष सम्म वाध्य भई भिक्षु बनीरहें । यो सत्यवचन हो । यो सत्य वचनको प्रभावले यस वालकको शरीरमा फैलिएको विष झरेर जावस् ।

भिक्षुको यस सत्य किरियाको प्रभावले त्यस वालकको शरीरमा फैलिरहेको विष टाउकोवाट झरी गर्दन सम्म ओर्ल्यो । त्यसैले वालकले आँखा खोल्यो । त्यसपछि वालकको बुबाले पनि उनकी श्रीमतीलाई सत्य किरिया व्यक्त गर्न सल्लाह दिए –

श्रीमान्को आग्रह स्वीकार्दै वालककी माताले यसरी सत्य किरिया व्यक्त गरिन् –

“मलाई मेरा मातापिताले यस केटासंग विवाह गरिदिए । तर मलाई यो श्रीमान पटक्कै मन पर्दैनथ्यो । तैपनि वाध्य भएर म यिनीसंग जीवन विताइरहेको छु । यो सत्यवचन हो । यो सत्यवचनको प्रभावले मेरो छोरोको विष झरेर जावस् त्यस महिलाको सत्यवचनको प्रभावले त्यस वालकको शरीरमा फैलिरहेको विष कमर सम्म झरेर गयो ।

वालकको शरीरमा फैलिएको विष सत्यवचनको प्रभावले कम हुँदै गएको देखी वालकको माताले आफ्ना श्रीमान्लाई पनि सत्य वचन् व्यक्त गर्न अनुरोध गरिन् अनि वालकको पिताले पनि आफ्नो सत्य क्रिया व्यक्त गर्न थाल्यो ।

“मलाई मेरी श्रीमती यो भिक्षु कहाँ आई प्रवचन सुन्न आउने मलाई पटक्कै मन पर्दैनथ्यो । तैपनि श्रीमतीको मायाले केही भन्न नसकी वाध्य, भएर सहेर बसिरहेको छु । यो सत्य वचन हो, यो सत्य वचनको प्रभावले यस वालकको बिष कम भएर जावस् ।

यो सत्यवचनको प्रभावले वालकको शरीरका फैलिएको बिष झरेर गई बालक जुरूक्क उठेर पहिला जस्तै बिष रहित हुन सफल भयो । यही हो सत्य वचनको प्रभाव ।

दुःख भित्रै सुख खोज्न सिक

✍ **डा. गणेश माली**

अनित्य छ परिवर्तनशील यो विश्व,
केही पनि स्थीर रहँदैन यहाँ,
सुख सुख भन्दै सुख पछि लागी
हरपल सुख पाइन्छ कहाँ ?
आज जहाँ छ सुखको ढेर,
भोलि त्यहाँ दुःख हुन के वेर ? ॥१॥

जन्मपछि युवा अनि प्रौढ भई ,
काम गरेर अनेक वित्यो
घरजम गरी परिवार वसाली
केटा केटी हुर्काई बस्यो,
आखिर आयो बुढपा हाय ।
प्रेम गुमायो आफ्नो
सुन्ने शक्ति कानको गयो,
दाँतहरू सब झरी गए,
सुन्दर केश लामो कालो
आखिर खल्वाट पारि गयो,
कुप्रो भैकन लौरो टेकी
वाँच्नु छ आखिर जीर्ण भई
हो यही अनित्य स्वभाव जगतको ॥४॥

दुःख आउँछ दुःख लाई नै
सुख सम्झी कन वाँच्न सिक,
न भई नहुने माथि नरोई
हाँसी हाँसी वाँच्न सिक,
सुख कै लागि मरिमेटे पनि
दुःख कहाँ पो आउँदैन र ? ॥३॥

परिवर्तन कै क्रममा आउँछ
एक दिन मृत्यु पनि अवश्य,
यो नै प्रकृतिको खेल आखिर
जीवनको दुःख सब हरि लिने ।
तव जीवनभर गरि काम राम्रो
शान्त भईकन मर्न सिक ॥४॥

Downloaded from http://www.dhamma.digital

संसारले मानिसलाई बाँधेको छैन

✍ नरेन्द्रनाथ भट्टराई

सबै मानिस भन्छन्, संसारको बन्धन अति कडा छ। छुटाउनै नसक्ने चुँडाल्न नसक्ने छ। संसार-बन्धनबाट छुटाउ: भगवान्, भनेर प्रार्थना पनि गरिरहेका हुन्छन् । वास्तवमा संसारले बाँधेको छैन हामी आफैले आफूलाई संसारमा बाँधेका छौं ।

यी संसारवन्धनबाट कसरी मुक्त हुने भन्ने प्रश्न लिएर एकजना राजा महात्माकहाँ गएर निरन्तर प्रश्न गर्दथे । महात्माले अनेक तरहले सम्भ्काउँदा पनि राजाको चित्त बुझेन। महात्माले राजालाई आज यिनको चित्त बुझाइदिनै पऱ्यो भन्ठानी “ल हिँड एकैछिन घुमेर आउँ तिम्रो चित्त बुझाइदिउँला” भनेर राजा र सन्त जंगलतिर घुम्न गए। बाटोमा एक ठाउँमा महात्माले एउटा रूखलाई दुवै हातले फेरो मारेर अँगालो हालेर कराउन लाग्नुभयो “लौ न ! मलाई यो रूखले समायो यो रूखलाई छुटाईदिनु पऱ्यो राजा !” राजाले आश्चर्य मान्दै भने “के भनेको ? रूखले कहाँ तँपाईंलाई समाएको छ ? बरू म त तपाईंले नै रूखलाई समाउनु भएको देख्छु ।” महात्माले भन्नुभयो- “हे राजा ! त्यसो नभन रूखले मलाई अँठ्याइरहेछ, यसबाट छुटकारा दिलाइ दिनुपऱ्यो तिमी यस्ता पराक्रमी छौ ।” महात्माको कुरा सुनेर हाँस्दै राजाले भने, “तपाई जस्ता महात्माले पनि यस्तो असत्य कुरा भन्नु हुन्छ ? तपाईले आफ्नो हात रूखबाट भिक्नोस् त ?” महात्माले रूखबाट हात भिकेर राजालाई भन्नुभयो, “लौ त राजा तिम्रो सवालको जवाफ अब त तिमीबाटै आयो, प्रत्यक्ष पनि भयो होइन त ? यो संसारबाट छुट्ने उपाय पनि यही हो । संसारले बाँधेको छैन तिमी आफैले संसारलाई अँगालो हालिरहेका छौ । तिमीले नै अँगालो भिक, तिमी मुक्त छौ ।” भनिन्छ, राजालाई आफ्नो मूर्खताको ज्ञान भयो र उनी तत्कालै ज्ञानी बने ।

अर्कालाई देखाइन्जले आफूलाई जान्न सकिन्न। बन्धन र मोक्ष बाहिर छैन । आफै हो आफ्नो बन्धन, आफै आफ्नो मोक्ष हौ ।

तथ्य कुरा जान्नु नै मोक्ष हो । बेहोशमा रहनु अर्थात् अज्ञानमा रहनु वन्धन हो । ❖

---

(१) **जसरी श्वासको साथै प्रश्वास र प्रश्वासको साथै श्वास चल्दछ, त्यसरी नै मैत्रीको साथै शान्ति र शान्तिको साथै मैत्री आइहाल्दछ ।**

(२) **कदम चाहिं नचाल्ने तर कुरा भने हजारौं मील टाढाको गर्ने मानिस जहाँको तहीँ भएझैं धर्ममा अनुशासन चाहिं पालना नगर्ने तर सारा वेद पुराणका कुरा गर्ने ब्यक्ति पनि कहिल्यै धार्मिक बन्न सक्दैन ।**

(३) **न. कहिं जानुछ, न केही हुनुछ, न केही बन्नुछ, न त केही गर्नु नै छ, चित्तको आन्तरिक स्थिति चैतन्यमा निवास मात्र गर्नुछ ।**

(४) **देहबिना पनि चित्त रहन्छ तर चित्त बिना देह रहन सक्दैन । देहलाई चित्त ठान्नु अज्ञान हो, देह चित्तबाट अलगग छैन भनी जान्नु ज्ञान हो ।**

साभार- परमात्माको दर्शन
(चिन्तन द्वारा)

बुद्ध र म

✍ राजीब बज्राचार्य
ल.पु. भिन्छे, बहाल

बुद्ध म गर्छु तिमीलाई
सादर प्रणाम ।
बुद्ध भुमीमा जन्में म
तिमीलाई पच्छाई रहने छु
जनम जनम
बुद्ध बाणीमै हुर्के म
तिम्रो लिला अपरमपार
म आई रहेको छु तिम्रो द्वार
बुद्ध म गर्छु तिमीलाई
सादर प्रणाम ॥
बुद्धम् सरणम् गच्छामी
बदली गयौ तिमीले यो संसार
बुद्ध बाणी मै हुर्के म
तिम्रो लिला अपरमपार
तिमीलाई चिन्न सके हुन्छ सार
धंम्मम् शरणम गच्छामी
बुद्ध म गर्छु तिमीलाई
सादर प्रणाम
बुद्ध भुमीमा जन्में म
तिम्रो लिला अपरमपार
म आइरहेको छु तिम्रो द्वारा
बदली गयौं यो संसार
संघम् शरणम् गच्छामी ॥

Downloaded from http://www.dhamma.digital

भिक्षु कुमार काश्यप दिवंगत हुनुभयो

नेपालका नव उप संघनायक भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर ८५ वर्षको उमेरमा फागुन १४ गते आइतवार दिवंगत हुनुभएको छ। मिर्गौला र मस्तिष्कको नशा सम्बन्धि रोगबाट पीडित भिक्षु कुमार काश्यपको मोडल अस्पतालमा उपचारका क्रममा निधन भएको थियो ।

पाल्पा तानसेनका सन्तमान शाक्य र तेजलक्ष्मी शाक्यको कोखबाट वि.सं. १९८३ मा जन्मनुभएका भिक्षु कुमार काश्यप वि.सं. १९९९ मा भारतको कुशिनगरमा उ चन्द्रमणी महास्थविरको उपाध्यायत्व एवं भिक्षु प्रज्ञानन्दको आचार्यत्त्वमा श्रामणेर कुमारको नाममा श्रामणेर दिक्षित हुनुभएको थियो ।

भिक्षु कुमार काश्यप वि.सं. २००१ सालमा श्री ३ जुद्ध शम्शेरले देश निकाला गरेका ८ जना भिक्षु श्रामणेर मध्ये जीवित ऐतिहासिक एक मात्र भिक्षु हुनु हुन्थ्यो ।

श्रामणेर कुमार वर्मेली भिक्षु उ कोविद महास्थविरको उपाध्यायत्वमा उपसम्पदा प्राप्त गरी भिक्षु कुमार काश्यप हुनु भएको थियो । उहाँले श्रीलंकामा १२ वर्ष सम्म बुद्ध शिक्षा अध्ययन गर्नुभई नेपालका पहिलो र एकमात्र त्रिपिटकाचार्य भिक्षुको रूपमा आफूलाई चिनाउन सफल हुनुभएको थियो ।

उहाँका प्रकाशित पुस्तकमध्ये नेपाल भाषा तथा नेपाली दुवैमा प्रकाशित "**दश पारमिता**" लाई प्रशिद्ध कृतिको रूपमा लिन सकिन्छ। उहाँ म्यानमार सरकारबाट "**अग्ग महा सद्धम्म जोतिक धज**" उपाधिले विभूषित हुनुहुन्छ। यसरी नै उहाँलाई विपश्यना विशोधन बिन्याश दिल्लीबाट "**महासद्धम्म परियत्ति पदीप**" र श्रीलंकाबाट "**विद्यालंकार पद्मभूषण**" उपाधीले पनि विभूषित गरिएको थियो ।

आनन्दकुटी विहारका प्रमुख एवं आनन्दकुटी विहार गुठीका निवर्तमान अध्यक्ष रहनु भएका उहाँ भन्तेले आखिल नेपाल भिक्षु महासंघको गरिमामय अध्यक्ष पद दुईपटक सम्हाल्नु भएको थियो ।

धर्मोदय सभाका धर्मानुशासक, आनन्दभूमि पत्रिकाका प्रमुख सल्लाहकार उहाँ पूज्य भन्ते नेपाल लिपि गुथिका संरक्षक पनि हुनुहुन्छ ।

बुद्ध-शिक्षा प्रचार कार्यमा अमूल्य योगदान दिनुभई यस क्षेत्रमा आफ्नो जीवन समर्पण गर्नु भएका भिक्षु कुमार काश्यपको निधनले बुद्ध शासनको एक बलियो स्तम्भ ढलेको अनुभव गरिएको छ ।

भिक्षु कुमार काश्यपको पार्थिव शरीर फागुण १४ गते प्रदर्शनीमार्ग बुद्धविहारमा राखी १५ गते शोमवार स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी विहारमा लगिएको थियो । भने १६ गते मङ्गलवार उहाँको दाह संस्कार गरिएको थियो ।

ध्यानकुटी मैत्री केन्द्र बाल आश्रमलाई सहयोग

१) प्रकाश वीरसिं तुलाधर, लाजिम्पाट रु. ४,५००।-
२) स्व हेरादेवीको नाउँमा शिशिर चित्रकारद्वारा रु. २०००।-
३) स्व. न्हुछेमान ताम्राकारको पुण्यस्मृतिमा छोरी अन्नपूर्ण तुलाधर 'नील सदन' नक्सालबाट रु. १,०५०।-
४) Dr. Somasiri Collure, Switzerlad Rs. 1000/–
५) साहेबलाल शाक्य, बनेपा स्व. न्हुछेरत्न शाक्यज्यूको पुण्यस्मृतिमा रु. १०००।-
६) हरिसंखर खैगुलि मानन्धर, गोदाम चोक, बनेपा रु. १०००।-
७) ज्वहारलाल शाक्य, बनेपाबाट स्व. पिता न्हुछेरत्न शाक्यको पुण्यस्मृतिमा रु. ५००।-
८) केशचन्द्र शाक्य, बनेपा रु. ५००।-
९) प्रतिभा मानन्धर, ताहाचल रु. १०००।-
१०) वण्णवती गुरुमा मार्फत नाम अप्रकट दाताबाट रु. ३००।-
११) रीता मानन्धर परिवार, कालिमाटी बालिकाहरू तथा भन्तेहरूलाई भोजन प्रदान
१२) सत्यराज शाक्य, मिनु, काठमाडौं रु. २००७।- र बालिकाहरू तथा भन्तेहरूलाई भोजन प्रदान

आजीवन सदस्यः

१३) बुद्ध भक्त रंजित, तीनदोबाटो, बनेपा रु. ५१००।-

Downloaded from http://www.dhamma.digital

परित्राणको परिभाषा, महत्त्व र उपयोगिता

✍ मणिवती

परित्राण शब्द पवित्र र शक्तिशाली छ। चार अक्षरले बनेको यस शब्दको महत्त्व, उपयोगिता र शक्ति अशिम र असीमित छ । यदि हामीले सहि तरिकाले परित्राण पाठ गऱ्यौं र सुन्यौं भने यसको मनोवैज्ञानिक असरले विभिन्न प्रकारका शारीरिक तथा मानसिक रोग कम गराउन मद्दत मिल्नेछ । भगवान बुद्धको मैत्री, करुणा र सत्य वचनमा आधारित यस परित्राणमा उल्लेख भएको शिक्षा पालन गर्नसकेमा यही जीवन सुख शान्तिपूर्ण रहने मात्र होइन दु:खबाट मुक्ति निर्वाण प्राप्त गर्ने क्षमता समेत प्राप्त हुनेछ ।

परित्राण सँस्कृत शब्द हो । परिको अर्थ चारौं दिशातर्फबाट र त्राणको अर्थ भय उपद्रव नाश भन्ने बुझिन्छ । परित्राण बुद्धकालिन समय देखिनै प्रचलनमा आएको देखिन्छ । बुद्धकालिन समयमा सात दिन र सात रात्री परित्राण पाठ भएको वर्णन धम्मपद अट्ठकथामा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

परित्राण पाठबाट सहिरूपमा फाइदा प्राप्त गर्नको लागि परित्राण पाठ गर्ने व्यक्ति र सुन्ने व्यक्तिहरूबाट तल उल्लेख गरिएनुसार नियमहरू पालन हुन अत्यावश्यक छ ।

परित्राण पाठ गर्ने व्यक्तिमा हुनुपर्ने गुणहरू –

(१) पालि शब्द शुद्ध तरिकाले पाठ गर्नसक्ने हुनुपर्छ ।

(२) पालि शब्दको अर्थ पनि बुझ्न सक्ने हुनुपर्छ ।

(३) पाठ सुन्ने व्यक्तिहरू प्रति मैत्रीयुक्त चित्त लिएर पाठ गर्नुपर्छ ।

परित्राण पाठ सुन्ने व्यक्तिहरूमा हुनुपर्ने गुणहरू –

(१) पञ्चमहापाप नगरेको व्यक्ति हुनुपर्छ ।

(२) नियत मिथ्यादृष्टि नभएको व्यक्ति हुनुपर्छ ।

(३) आफूले श्रवण गरिरहेको परित्राण प्रति विश्वासयुक्त चित्तले सुन्नुपर्छ ।

माथि उल्लेखित नियमहरू पुरा भएमा परित्राण पाठ सुनेर यसबाट प्रभावकारी लाभ प्राप्त गर्न सकिनेछ ।

परित्राणको महत्त्व र यस सत्यवचनको प्रभाव कति रहेछ भन्ने कुरा बुझाउन आजभन्दा २६ सयवर्ष अघिको बुद्धकालीन घटना प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

बुद्धकालिन समयमा देवदह नगरकी सुप्रवासा गर्भवती भइन् । समय पूरा हुँदा पनि बच्चा जन्मन सकेन । सातदिनसम्म प्रसुति वेदनाले छटपटाइरहिन् । उनको श्रीमान् महाली तथागत बुद्ध समक्ष गई समस्या जाहेर गरेर यस समस्याबाट मुक्ती पाउन आशिर्वाद मागे। त्यसपछि भगवान् बुद्धले पवित्र मैत्रीयुक्त शुद्ध चित्तले सुप्रवासाको जय मंगल कामना गर्नुभई सत्यवचन प्रयोग गर्नुभयो र यहि सत्य वचनको प्रभावले सुप्रवासाको जयमंगल होस् भनी आशिर्वाद दिनुभयो । महाली अत्यन्त हर्षित भई तथागतलाई वन्दना गरी घर फर्के । घर पुग्दा सुप्रवासाले एकसुन्दर शिशु जन्माइसकेकी रहिछन् । परिवारको मन प्रफुल्ल हुनेगरी जन्मिएको उक्त बालकको नाम सीवली राखियो ।

यसरी नै अर्को घटना जुन बुद्धकालीन घटना नै थियो। यसलाई पनि यहाँ उल्लेख गर्न चाहन्छु। बुद्धकालीन समयमा वैशालीमा ठूलो दुर्भिक्ष भयो । समयमा पानी पर्न नसक्नाले खडेरीको कारण सबै ठाउँमा हाहाकार मच्चियो । खान नपाएर थुप्रै मानिसहरूले ज्यान गुमाए । दुर्भिक्ष भय, रोगभय र अमनुष्य भयले सतायो ।

भगवान् बुद्धले साँझपख वैशाली नगरको ढोकामा उभिनुभई भिक्षु आनन्दलाई रत्नसूत्रपाठ गरिदिन आज्ञा हुनुभयो । भिक्षु आनन्दले भगवान् बुद्धको आज्ञा शिरोपर गरी रतन शूत्र पाठ गरी परित्राण जल नगर भरि छरिदिनुभयो । यसलाई वैशाली नगरको रोगभय, दुर्भिक्ष भय र अमनुष्य भय शान्त हुनेगरी पानी परेको सत्य घटना पाली साहित्यमा उल्लेख गरिएको छ ।

राजा मिलिन्दले परित्राण सम्बन्धी प्रश्न गर्नुहुँदा भिक्षु नागसेनले चित्त बुझ्दो तरिकाले परित्राणको महत्त्व व्याख्या गर्नुभएको कुरा मिलिन्द प्रश्न पुस्तकमा उल्लेख गरिएको छ ।

यसरी परित्राण पाठ गरी गराई आजसम्म पनि बुद्धको सत्यवचनको प्रभावबाट फाइदा प्राप्त गरिरहेका व्यक्तिहरू धेरै छन् । यसमा विश्वासले ठूलो भूमिका खेलेको हुन्छ ।

❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

यो पनि जानी राखे राम्रो ... ...

पिताको स्मृतिमा छात्रावास

अर्खाखाँची, माघ ९ गते । व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष माधव पौडेलले आफ्ना बुबा मणिरामको वार्षिक पुण्यतिथिको अवसरमा कारिव ३० जना विद्यार्थीलाई बस्न मिल्ने चारकोठे छात्रावास भवन विद्यालयलाई हस्तान्तरण गर्नुभएको छ ।

अध्यक्ष पौडेलको पहलमा आठजना दाजुभाइ र पाँचजना दिदीबहिनीले चन्दा उठाएर दुई लाख ३७ हजारको लागतमा चारकोठे 'स्वर्गीय मणिराम पौडेल स्मृति छात्रावास' निर्माण भएको हो । आफ्ना स्वर्गीय पतिको नाममा निर्माण भएको छात्रावास एक कार्यक्रमका बीच चुमकला पौडेलले विद्यालयका प्रचार्य रोमाखर बञ्जाडेलाई हस्तान्तरण गर्दै यही छात्रावासमा वसेर पढ्ने विद्यार्थीलाई देशका लागि राम्रो काम गर्नेको प्रेरणा मिलोस् भन्ने शुभकामना दिनुभयो ।

(साभार- 'गोरखापत्र' २०६८ माघ ९ गते)

चिकित्सक आफैंले रगत दिएर बिरामी बचाए

गोरखापत्र माघ ९ २०६८ दाङ, माघ ८ गते अत्यधिक रक्तश्रावका कारण बेहोस् अवस्थामा अस्पताल पुगेकी धनौरी-३ की ललिता चौधरीलाई डाक्टरले आफ्नै रगत दिएर ज्यान बचाएका छन् । पाठेघरमा हुनुपर्ने बच्चा डिम्बवाहिनी नलीमा बस्न पुग्दा सो नली फुटी अत्यधिक रक्तश्राव भएर बेहोस् अवस्थामा अस्पताल पुगेकी चौधरीको डाक्टरले रगत नदिएको भए ज्यान जाने सम्भावना थियो, चिकित्सकरूको भनाई छ । स्थानीय ब्लड बैंड्कमा रगत रहेनछ त्यसैले मेरो ब्लड ग्रुप मिलेकाले मैले आफै रगत दिनुपर्ने अवस्था आयो । उहाँले चौधरी अहिले खतरामुक्त रहेको जानकारी दिनुभयो ।

बिरामीका परिवारले डाक्टरले आफै रगत दिएर ज्यान बचाई दिएकोमा खुसी व्यक्त गरेका छन् । हामीसँग पैसा थिएन, ललिताका श्रीमान् मेघलालले भन्नुभयो, डाक्टरले अप्रेसन पनि गरिदिए, रगत र पैसाको पनि व्यवस्था गरिदिए । रगत निकाल्दा र अन्य उपचारका लागि लाग्ने आवश्यक रकम पनि सोही अस्पतालमा कार्यरत डाक्टर जनार्दन पन्थी जमानी बसेर सहयोग गर्नुभएको थियो । यस्तै अस्पताल प्रशासनले पनि आफ्नो जागिरबाहेक समाज सेवाको भावना भएका डाक्टर पाएकोमा खुशी व्यक्त गरेको छ । उपचार त सबै डाक्टरले गर्छन् । तर मानवीय संवेदनाको अभाव रहेको बेला डा. खनालले गर्नु भएको कामको जति सराहना गरे पनि कम हुन्छ, अस्पतालका अध्यक्ष विश्वराज न्यौपानेले भन्नुभयो । अस्पतालमा विशेषज्ञ डाक्टरहरू आउने र अप्रेसन गर्ने क्रम बढिरहँदा यता नेपाल रेडक्रस सोसाइटी दाङद्वारा सञ्चालित ब्लड बैंड्कमा भने ओ पोजेटिभ र बी पोजेटिभ रगतको अभाव भएको छ ।

(साभार- 'गोरखापत्र' २०६८ माघ ८ गते)

मति भिंसा गति भिनी

✍ अमीर कुमारी शाक्य

स्वाँ स्वःसा भम्बःया चिप
लः स्वःसा न्याया चिप
विचाः याना स्वय् मसलकि
फुक्क फुकं हे चिप
अले तायूकि मनूतसें
थः छम्ह बाहेक मेपि फुक्कं हे चिप ।

शुद्ध मनं विचाःयाय् मफतकि
थः अशुद्धगु वाःहे चाइमखु
करपिनिगु जक दोष खंकाः
थः न्ह्यावले निदोर्षि जुयूत
कुतः यानाच्वनी आपालं मनूत
थःगु मनयात थम्हं कःघाय् मसलकि

न्ह्यागु ज्या खँ यायूत नं
मन हे मूख्य जुया च्वनी
मन मूख्य जूगु कारणं यानाः
मनं गथे धाल अथे हे याना च्वनी
मनं भिं मभिं छुतय् याय फतधाःसा
सायद मभिंगु ज्या वई मखु जुई सुनानं ।

मनु शुद्ध जुल कि भिंगु मती वई
भिंगु मति वल कि भिंगु कर्म याई
भिंगु कर्मया फलं भिंगु हे जुई
मन अशुद्ध जुलकि मभिंगु मती वई
मभिंगु मनं याइगु कर्म नं मभिंगु हे जुई
अले मभिंगु कर्मया फल नं मभिंगु हे वई ।

गन्यागु पुसा पिल अज्यागु हे फल सई
थ्व स्वाभाविक व सत्य खः
उकिं भिसं न्ह्यावलें लुमका तयूमाः
"मति भिंसा गति भिनी"

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अतीत ! कति त छलफलको विषय कतिपय बहस

✍ **शुभरत्न शाक्य**
'परियत्ति सद्धम्म पालक'

पत्रकार : बाबु तिमीले किन चीवर लगाएको ?

शुभरत्न : (मौन)

पत्रकार : फेरि किन चीवर छोडेको ?

शुभरत्न : (मौन)

पत्रकार : म यही कुरा बुझ्दिन। यी बच्चाहरू किन चीवर लगाँछन्। चीवर लगाउँदा रमाउँछन्, मानौं कुनै बोधिज्ञान पाएका छन् । फेरि एक्कासि किन चीवर छाड्छन् ?

शुभरत्न : मैले चीवर किन छोडें मलाई थाहा छैन। मलाई थाहा छ कि मैले चीवर लगाएँ राम्रो उद्देश्य लिएर मानौं आफ्नो कुनै हराएको धन फेला परेपछी मान्छे रमाउँछ त्यस्तै रमाउने पनि गर्थें । छोडें तर लाग्छ मैले छोडेर कुनै गल्ती गरिन ।

पत्रकार : हराएको धन फेलापरे जस्तै खुसी के ले दियो नि ?

शुभरत्न : स्वपहिचान, हो हामीले आफ्नो पहिचानलाई हराइरहेका थियौं । कि हाम्रो बनोट नाम र रुप को मिश्रण हो जुन अनित्य, दुःख र अनात्मा हो। त्यो कुरा बुद्धले बोधिज्ञान प्राप्त गर्दा बुझ्नु भएझैं नभएपनि नर्सरीको बच्चाले फाइनल जाँचमा A, B, C लेख्न जानेझैं मैले जानें । त्यसमा रमाएँ कुरा त्यति हो ।

पत्रकार : मैले तिमीलाई पिनाकल कलेजमा चिनेको, त्यो बेलामा मलाई तिमीले केही धर्मका किताबहरू पढ्ने गरेको बताउँथ्यौं ! के अहिले चीवर छोडेर पनि किताबहरू पढ्छौं ?

शुभरत्न : मैले चीवर त छोडें तर धर्मलाई छोड्न सकिन। चीवर लगाउनु भनेको बुद्ध शासनभित्र बस्नु हो। बुद्ध शासन भनेको विनय हो। जसले विनय फितलो पार्छ उसलाई महासमुद्रमा कसिङ्गरलाई टापुमा लगेर पुऱ्याए जस्तै पुऱ्याइदिन्छ। त्यो प्रक्रिया मलाई लाग्छ क्रितिम भन्दा पनि प्राकृतिक हो । तर त्यो फ्याँकिएको कसिङ्गर भिजेको अवस्थामा हुन्छ भने जस्तै मेरो मनमा धर्म प्रति श्रद्धा, केही गर्नुपर्ला भन्ने भावना विलिन हुन पाएन । कहिले काहीं अब कति विहार जानु भन्ने जस्तो लाग्छ त कहिले मनले उत्तैतिर तानेर लग्छ ।

यो सम्वाद एक पत्रकार अंकल र मेरो बिचको हो । यो मात्र होइन मलाई अरु धेरैले प्रश्नको लाम नै लाएर आउँथे । उनीहरूमा मुख्य प्रश्नको विषय "तिमीले किन चीवर छोड्यौ ?" भन्ने हुन्थ्यो । धेरै भन्दा धेरैले Girl Friend पायौ होला होइन।" भनेर हैरान पार्थे। "Girl Friend पाए पनि के त विहे गर्ने उमेर त भएछैन नी" भनेर कुरा टाल्थें । हुन त आजकलको जेनरेशन नै Breaking Heart र Berning Heart को War हो । नटुटे को नफुटेको कमैको मात्र हुन्छ । जो पनि मायाप्रीतिको नक्कलपार्छन् । दुई तीन महिना सँगैसँगै रमाउँछन् अनि Breakup सानोबेला लाएको माया पनि सानो हुँदो हो । तर मलाई त्यस्तोमा Interest छैन ।

चीवर छोडेकै कारणले मलाई Maitri FM बाट अर्न्तवार्ताको लागि बोलाइयो। अहिले पनि विहारमा जाँदा साथीहरू "जाउ फेरि विदेशमा गएर चीवर लगाएर आऊ।" भनी सल्लाह दिन्छन्। तर आजकल मलाई भिक्षु बन्ने रहर छैन, लाग्छ कुनै सान्सारीक जालमा फस्दैछु र गुनासो छैन । "के त्यागी जीवन मन नपरेकै हो त ? यो पेशालाई अब चटक्कै छोड्ने त ?" भनेर सोध्नेलाई भने "त्यसो त होइन" भनेर भन्छु । कीर्तिपुरका बसला उपासिकाले "तपाईं धेरै जान्ने भएकोले तपाईंलाई मार आएको हुनुपर्छ । म मेरो पुण्य तपाईंलाई पनि छोडिदिन्छु फेरि भन्ते बन्नु ! हामी दाताहरू छँदै छौंनी ।" भनेर कति अनुरोध गर्नुहुन्छ। तर खै मलाई के भएछ थाहा छैन। तर एउटा सत्य हो "मैले चीवर छोड्नु यो पहिलो घटना भने होइन ।" म भन्दा पहिलेका ब्याचहरूले पनि धेरैले चीवर छोडेर गए र पछि पनि धेरैले छोडेर गए ।

वास्तविक रुपमा भन्ने हो भने चीवर लगाउनुको मुख्य उद्देश्य निर्वाण प्राप्तिको लागि हो। निर्वाणको प्रथम दर्शन स्रोतापत्ति फलमा पुगेपछि हुन्छ। त्यस्को लागि भन्ते बन्ने हो । भन्ते बन्नुको लक्ष्य कुनै ठूलो विहार बनाउनु होइन, राम्रो-राम्रो चीवर लगाउन जान्नु पनि होइन, लाभ

Downloaded from http://www.dhamma.digital

सत्कार पाउनु होइन, Bank Balance बढाउनु होइन, यी सब कुराहरू साधन मात्र हो साध्य त दुःखबाट मुक्त हुनु नै हो । ठूलो-ठूलो विहार त उपासकहरूले नै दान गरिदिन्छ, नेताहरूले समाजबाट धेरै लाभ सत्कार पाउँछन्, धनी मानिसको Bank Balance हुन्छ त्यसैले भन्तेहरूको धन के हो त ? शील हो नीतिमा पनि यस्तो छ । "शीलमा बस्नै नसकेको हो त ?" भन्दा त्यो पनि होइन । म भन्ते बन्दा सिद्धिपुर गाउँमा साढे ११ महिनासम्म बसें । त्यहाँ मैले कठोर रुपमा नियम पालन गरें । विकाल भोजन पनि गरिन, अरु शीलहरूलाई भ्याए जती पालन गरेकै हो । खै के भुनुँ । भगवान् बुद्धले आनन्द प्रमुख भिक्षुहरूलाई परिनिर्वाण पछि तिमीहरूको शास्ता भनेको धर्म र विनय हो भन्नु भएको थियो । तर जब हामी श्रामणेर भएर विहारमा बस्यौं त्यो बेला सबैभन्दा पहिले त Home Sick जस्तो हुन्थ्यो । पछि साथीहरूसँग बस्दै जाँदा विहार नै घर जस्तो हुन्थ्यो । Group मा बस्नुपर्दा संघर्ष त हुन्छनै । संघर्ष कहाँ मात्र हुदैन र ! तर अझैपनि मलाई यकिनका साथ भन्न गाऱ्हो छ कि मैले किन चीवर छोडें ! मलाई लाग्छ नेपाली समाजले यस प्रक्रियालाई सहजरुपमा लिँदा राम्रो हुन्छ भन्ते गुरुमां बन्ने अधिकार सबैलाई छ र छोड्ने पनि । धर्म कुनै करकापको व्यापार होइन । चीवर लगाउँदा एउटा राम्रो भन्ते पायो र चीवर छोड्दा राम्रो उपासक पायो भनेर मनमा राख्न सकेमा दुःख मान्नुपर्ने कुनै कुरा छैन । म देख्छु मेरा कतिपय साथीहरू चीवर छोडेपछि विहारमा आउन अप्ठ्यारो मान्छन् । त्यतीसारो अप्ठ्यारो परिस्थिति हामी सृजना नगरौं किनकि उसले फेरि पनि बुद्ध धर्मलाई सहयोग गर्नेछ । ❖

"सुखको कामना गर्ने मानिसलाई यो तृष्णारूपी नदी खुव राम्रो र प्यारो लाग्दछ । यसै कारण यस्ता मानिसहरू तृष्णाको नदीको प्रवाहमा (लपेटा) पर्दै वारंवार जन्म मरणको फन्दामा परिरहन्छन् ।" -धम्मपद

"मुर्खहरूले आफैलाई सत्रु बनाएर पाप कर्म गर्छन् । त्यही पाप कर्मको कटु फल पछि आफै लाई प्राप्त हुनेछ ।" -धम्मपद

शाक्यमुनी कीर्ति विहार निर्माणको लागि सहयोग गर्नुहुने दाताहरूको नामावली

	दाताको नाम र ठेगाना	सहयोग विवरण
१.	नीलमान र पूर्णहीरा तुलाधर, त्यंगल (पिलर १ थान)	रू. १३,०००।-
२.	दिलबहादुर र ज्ञानमाया महर्जन, नगांचा	– इँटा दुईहजार गोटा
३.	सुवास महर्जन, गछैं सतुंगल	– बालुवा दुई टिपर
४.	नारायण प्रसाद श्रेष्ठ, सतुंगल	रू. ५७१५।-
५.	सानुमाया महर्जन, द्योः ननी सतुंगल	रू. ५००५।-
६.	हेरालक्ष्मी श्रेष्ठ, भंसा सतुंगल	रू. ५०००।-
७.	शिव महर्जन, बोसी गां	रू.१०,०००।-
८.	स्व. धनको पूण्य स्मृतिमा मोहनमाया महर्जन बोसीगाँ	रू. ५६००।-
९.	लक्ष्मीमाया महर्जन, बोसी गाँ	रू. ५०२५।-
१०.	हरीकृष्ण महर्जन, बोसी गाँ	रू. ५०२१।-
११.	स्व. कृष्ण बहादुर को पूण्य स्मृतिमा नानीछोरी महर्जन, बोसी गाँ	रू. ५०००।-
१२.	धन महर्जन धर्मस्थली	रू. ५०१०।-
१३.	नानी छोरी मानन्धर, टौखेल	रू. ५०११।-
१४.	विष्णु कुमार श्रेष्ठ, टौखेल	रू. ११८३५।-
१५.	अष्टमान डंगोल, टौखेल	रू. ५०००।-
१६.	हर्ष बहादुर महर्जन, टौखेल	रू. ५००५।-
१७.	स्व. बुबा सूर्य बहादुर श्रेष्ठको पूण्य स्मृतिमा विष्णु बहादुर श्रेष्ठ टौखेल	रू. ५५५५।-
१८.	पेम्वा शेर्पा दोलखा	रू. ५०५०।-
१९.	कर्ण शोभा ताम्राकार बुरांख्यो	रू. ५०००।-
२०.	सुवर्ण र विमला वज्राचार्य सपरिवारको तर्फबाट विजुलीको लागि	रू.२०,०००।-
२१.	अमरबहादुर र सानु मयजु नकर्मी, कालधारा	रू. ५,३१०।-
२२.	भिक्षु जीन रत्न कपिलवस्तु	रू. १०००।-
२३.	स्व. बुबाको पूण्य स्मृतिमा अमित र अमृता मानन्धर, वाफल	रू. ६१०५।-
२४.	स्व. द्वारिका प्रसाद र माता दानकुमारीको पूण्यस्मृतिमा दुर्गा अम्विका शोभा मानन्धर, मरूहिटी	रू. १०१००।-

Downloaded from http://www.dhamma.digital

शान्तिप्रेमी महामानव गौतम बुद्ध

✍ **विश्वनाथ खरेल**

धर्म संस्कृतिको बाहुल्य रहेको नेपालजस्तो देशमा थुप्रै पर्वहरू छन् भन्ने कुरा सबैलाई विदितै छ। तीमध्ये बुद्धजयन्ती पनि एक हो । बौद्ध जगत्मा वैशाख पूर्णिमाको ठूलो महत्त्व छ किनभने बुद्धदेव करिब २६०० वर्षअघि बैशाख पूर्णिमाको दिन लुम्बिनीमा जन्मनुभई ८० वर्षको उमेरमा वैशाख पूर्णिमाकै दिन उहाँले देहत्याग गर्नुभयो । भावनामा बग्ने कल्पनाको ज्वारभाटालाई प्रतिभाको बेगले सजाउन खोज्ने, संसारको सारा दुःखको जरोलाई उन्मूलन गर्न ठूलो संकल्प लिएर अघि बढने् अहिंसाको कट्टर विरोध गर्न महामानव गौतम बुद्ध नेपालको मात्र नभएर पूरै एसियाका तारा बनी नक्षत्रमा उदाउन सफल बनेका छन् ।

हाम्रो देशको अधिकांश मानिसहरू बुद्धका अनुयायी बनेका छन् । त्यसैल हामी गौरवान्वित छौं । बुद्ध धर्म सवोर्परि छ । बुद्ध धर्मले कसैलाई घृणा गर्दैन । कतिले बुद्ध धर्म पलायनवादी धर्म भन्दछन् । वास्तविकतालाई नियालेको खण्डमा बौद्धधर्म पलायनवादी धर्म नभई विस्तार वादी धर्म हो । छिमेकी भारतमा बुद्ध गया सारनाथमा बुद्धको अस्तित्व रहेको छ । बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीमा पनि अहिले विकास कार्यहरू गरिँदै छ ।

बुद्धदेवले सबै प्राणीको हिताको लागि आफ्नो स्वार्थ त्यागेर अझ भनौं भने सांसारिक मोहबाट सरक्क पन्छिएर उनले बोधिगयामा गएर तपस्या गर्न थाले । एक दिन एकध्यान एकसर र एकमन भएर तपस्या गरिरहेको बेलामा उनलाई संसारको दुःखको औखति थाहा पाएको आभास भयो, त्यो थियो मनमा शान्ति लिई रिसराग त्यागिदिनु । यदि हामीले सबै रिस, राग र अहिंसालाई त्यागेर मनमा शान्ति लिने हो भने हामीलाई अवश्य पनि सुख प्राप्ति हुनेछ । बुद्धका यस्तो गहकिला उपदेशहरू शताब्दीयौं शताब्दीसम्म पनि ताजा नै रहने छन् । उनले दिएका त्यस्ता उपदेशहरू मानव कल्याणको लागि सधैं नै उपयोगी साबित हुनेछ ।

संसारमा दुःख हुनु स्वाभाविकै भएजस्तै दुःखको कारण पनि हुनु स्वाभाविक हो । दुःख निरोधको उपाय खोज्न शान्तिप्रेमी गौतम बुद्ध सधैं लागी नै रहे । उनका विचारहरू समयकालको सीमामा सीमित हुँदैनन् । उनका विचारहरू सर्वव्यापी छन् । सन्तुलित र नैतिक व्यावहारिक र सैद्धान्तिक हरेक क्षेत्रमा बुद्धका योगदान रहेका छन् । सह-अस्तित्व, असंलग्नता, शान्ति, धैर्य, अहिंसालाई बुद्धले अगाडि बढाएका हुन् । यिनै कुरालाई पालना गर्न सकियो भने पनि विश्वमा शान्ति कायम हुन सक्छ र संसारको हरेक जीवले सुखको सास फेर्न पाउँछ ।

आजको कहालीलाग्दो विश्वमा शान्तिका नायक अग्रदूत भगवान् गौतम बुद्धको सन्देशले केही हदसम्म साम्य पार्ने कोशिश गरेको देखिन्छ । यिनले दिएको ज्ञानलाई शिरोधार्य गर्ने हो भने विश्वमा नै शान्तिको बिगुल फुकी शान्ति कायम गर्न सकिन्छ। विधाताले नेपाली मानवका लागि गौतम बुद्ध र प्रकृतिले सगरमाथालाई दिएर हाम्रो राष्ट्रलाई ठूलो उपकार गरेका छन् । त्यसैले हामी बुद्धदेवलाई 'राष्ट्रिय विभूति'को रुपमा सम्मान गर्दछौं । यिनका विचारहरूलाई फैलाउने हो भने हामी हाम्रो धर्तीलाई स्वर्गतुल्य बनाउन सक्थ्यौं भन्ने कुरामा कसैको पनि दुई मत नहोला ।

साभार- 'नेपाल समाचार पत्र'

सम्यक ब्यायाम कसरी गरौं

✍ **विजय लक्ष्मी शाक्य**

लौ त भगवान, कुसल कर्मको
सम्यक व्यायाम कसरी गरौं ?
यो काय कर्मले सम्यक व्यायाम कसरी गरौं ?
प्राणी घात नगर्ने ब्यायाम कसरी गरौं ?
अरूको वस्तु नदिकन नलिने ब्यायाम कसरी गरौ ?
सदाचरणको ब्यायाम कसरी गरौं ?

लौन भगवान वोली वचन
सम्यक ब्यायाम कसरी गरौं ?
झूठ नवोल्ने व्यायाम कसरी गरौं ?
कडा नवोल्ने ब्यायाम कसरी गरौं ?
फजुल गफ नगर्ने ब्यायाम कसरी गरौं ?
अरूलाई नफुटाउने ब्यायाम कसरी गरौं ?

लौ न भगवान मन मष्तिकले,
मैत्री भावनाको सम्यक ब्यायाम कसरी गरौं ?
राग रहित हुने ब्यायाम कसरी गरौं ?
द्वेष रहित हुने ब्यायाम कसरी गरौं ?
मोह रहित हुने ब्यायाम कसरी गरौं ?

लौ न भगवान यी कुसल कर्महरूको
सम्यक रूपले अभ्यास गर्न सकौं
यस्तै कुसल कर्ममा मनलाई एकाग्र गर्न सकौं,
अनि शील, समाधी र प्रज्ञालाई मनन गर्न सकौं ।
यही जीवनमा शान्ति र सुख पाउन सकौं ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

श्रद्धाया स्वाँ देछाना

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो ।
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसंऊपसमो सुखो ॥

बुदिं:
वि.सं. २००८ साल
जेष्ठ सिथि नख:

मदुगुदिं:
वि.सं. २०६८ साल
माघ १३ गते, चतुर्थी, शुक्रवार

मदुम्ह राम सुरविर

कीर्तिपुर समल टोल वडा नं. ६

जिमि छेंया हामा मदुम्ह राम सुरविर विपश्यना ध्यान च्वनेगु पुण्य संस्कार दुम्ह जुया भिंगु कुलय् वास लायमा धैगु कामना यासें ४५ दिं या पुण्य तिथि कया वयकलं किपुली बौद्ध धर्म प्रचार प्रशार यायेत न्ह्यलुवा जुयाः स्वंगः पंच बुद्ध चैत्य व विपश्यना ध्यान केन्द्र निर्माण यायेत तःधंगु योगदान वियादिल । सकल मनुष्यपिन्त सुख शान्ति मंगल जुइगु कार्य व उत्साह वढे याना दिगुलीं वय्कःया गुनानुस्मरण यासें दुनुगलंनिसें श्रद्धाया स्वाँ देछाना ।

नापं थजागु दुःखं जागु ईलय् दुःख सहयायेगु शक्ति वियाः विचाः हाय्का विज्यापिं सकल थःथिति जःल खःल, पासा, भाई, संघ, संस्थापिं शुभ चिन्तक सकलपिन्त जिमिगु कृतज्ञता देछाना च्वना ।

तिरिमय्जु : माईली नानी महर्जन
म्ह्याय् : सोना गुरूमाँ
म्ह्याय् : रोशनी महर्जन, जिलाजं-मथुरा महर्जन

बौद्ध जागरण समिति परिवार

कीर्तिपुर, समलटोल

Downloaded from http://www.dhamma.digital

संगायना स्वंगू नापं कथावत्थुप्पकरण (भाग–७)

✍ भिक्षु उपतिस्स

'सुद्धसच्चिकट्ठ' आदि निसें 'सच्चिकट्ठ सभावानुयोग' तक १८ गू आकारं पुद्गल–प्रश्न विमर्शन यानात:गु दु। सच्चिकट्ठ प्रश्नकथा शुद्धसच्चिकट्ठ, ओकास सच्चिकट्ठ, काल सच्चिकट्ठ, अवयव सच्चिकट्ठ धका सच्चिकट्ठ प्यंगू दु। १८ गू मध्ये न्हापांयागु सुद्ध सच्चिकट्ठ जक सम्पूर्ण बयान यानात:गु जुल। ओकास सच्चिकट्ठ निसें मेगु प्रकरण दक्व पेय्याल (पूर्ववत् विधिकथं) क्रमं संग्रहयाना त:गु जुल। उकिं शुद्ध सच्चिकट्ठ ब्याख्या (बयान) यानात:थें कथावत्थुप्पकरणया वादकया क्रम विचार विमर्श याना थुइका कायेमा:गु जुइ। वादक्रमया 'ठपना–पापना–आरोपना' धका अङ्ग स्वंगू दु। ठपना धयागु विरुद्धगु मत त्वाथलेत (भिन्नयायेत) प्रस्तुत याइगु वादकथाया पूर्वपक्ष– गुगु प्रधान तर्क अङ्ग जुइ। ठपना पाखें वइगु फल पापना जुइ। (ठपना वादया हेतु जुलसा पापना वन्दया फल जू वइ) फलं प्रतिवादीयात पराजय याइगु निष्कर्षयात 'आरोपना' धाइ। थुगु वादक्रम अ:पुक थुइका कायेत थ्व उदाहरण अध्ययन याये वह:जू।

सकवादी : अकार निग: (मिलेजुया) सन्धिजुइवले आकार जुइला ? (पुच्छा)

परवादी : ख: अथे (आकार) जुइ। (पटिजानन-परिञ्ञा)

सकवादी : इकार निग: सन्धि जुइबले ईकार, जुइला ? (अनुयोग)

परवादी : अथे धायेमज्यू (जुइमखु धाय्त्यंगु)। (पटिक्खेप)

सकवादी : अकार निग: सन्धि जुया आकार, जुइ धा:सा (अनुलोम–ठपना) इकार निग: सन्धि जुया ईकार जुइ धका धायेमा (अनुलोम–पापना)।

सकवादी : अकार निग: सन्धि जुया आकार जुइगुयात स्वीकार याइपिं छिमिसं (परवादीतेत धा:गु) इकार निग: सन्धिजुया ईकार जुइमखु धका धा:गु वचन सावदय (दोष सहित) जू। छिमिगु वचन द्वंगु वचन थें स्पष्ट जुल (अनुलोम–आरोपना) कथावत्थुप्पकरणया वादक्रम आधुनिक तर्कशास्त्र अनुसार थथे ख: –

अ आ निग: आ जूसा इ इ निग: ई जुइ। तर कथावत्थुप्पकरणय् परवादी पिनिगु तर्क कथं इ इ निग: ई जुइमखु। थ्व जुलसां अनुलोम पक्षया उदाहरण ख:। कथावत्थुई प्रतिलोम पक्ष कथंयागु उदाहरण थथे ख: –

सकवादी : इ इ निग: मिलेजुया ई कार मजूसा (पटिलोम-ठपना)

सकवादी : अ अ निग: मिलेजुया आ कार जुइ धका धाये मज्यू (पटिलोम-पापना)।

सकवादी : इ इ निग: मिलेजुया ई कार, मजूसा छिमिगु वचन मिथ्यावचन जुइ।

(पटिलोम–आरोपना)

कथावत्थुप्पकरणया वादक्रम आधुनिक तर्कशास्त्र अनुसार थथे ख –

इ इ निग: ई मजूसा अ अ निग: नं आ जुइ मखु। तर
अ अ निग: आ जुइ (उकिं) इ इ निग: नं ई जुइ।

आधुनिक तर्कशास्त्रय् अनुलोम व प्रतिलोम निगू पलं नं पापनायात अन्तर्गत मयासे (पितिना) त:गु जुल। वादकथाया पूर्वपक्ष प्रधानगु तर्क अङ्ग गुगु च्वय् प्रस्तुत या:गु ख: उकियात सकारात्मक कथं उल्टायात धा:सा थथे जुइ: –

अ अ निग: आ जूसा इ इ निग: ई जुई।

अ अ निग: आ जुइ। उकिं इ इ निग: नं ई जुइ।

कथावस्तुई पुद्गलकथा सम्बन्धी प्रथम सच्चिकट्ठय् वइगु प्यंगू प्रकारया सच्चिकट्ठ मध्ये छगू सच्चिकट्ठय् 'अनुलोम पच्चनिक व पच्चनिकानुलोम' धका अट्ठ (अष्ट) मुखवादयुत्ती पच्चनिक निगू प्रस्तुत या:गु जुल। प्यंगू प्रकारया सच्चिकट्ठ थथे ख: –

१) परमार्थ कथं पुद्गल धयाम्ह दुला ?
(पुग्गलो उपलब्भति सच्चिकट्ठपरमत्थेन)

२) न्ह्याथाय्सं परमार्थ कथं पुद्गल धयाम्ह दुला ?
(सब्बत्थ पुग्गलो उपलब्भति सच्चिकट्ठ परमत्थेन)

३) न्ह्याबलें (पूर्व-पश्चिम आदि दिशाय्) परमार्थ कथं पुद्गल धयाम्ह दुला ?
(सब्बदा पुग्गलो उपलब्भति सच्चिकट्ठ परमत्थेन)

४) पञ्चस्कन्ध, द्वादस आयतन, अट्ठारस धातु, बावीसति इन्द्रीय धा:गु थुपिं न्येन्हेगुली (५७ गू स्वभावय्) छगू छगूली परमार्थ कथं पुद्गल धयाम्ह दुला ?
(सब्बेसु उपलब्भति सच्चिकट्ठपरमत्थेन)

क्रमश:

Downloaded from http://www.dhamma.digital

संसारया स्वापू–३

✍ धम्मवती गुरुमां

विद्यार्थी लैँ वना च्वंमेस्यां पँयागु तां छपु स्यना च्वंगु खन । मनू छम्ह ग्याग्यां वइ च्वन । व तां भ्वाथ: जुया च्वंगु खना मतीतल– जङ्गलं पँ ध्यना: थ्व तां छपु नं न्हू याना वने का ! थथे मती तया जङ्गले वना पँ ध्यना हया स्यना च्वंगु तां छपु बाँलाक दयेका थ:गु छें पाखे पला न्ह्याकल । सरासर वना च्वंमेस्या लैँ पुखू छगू खन गुकी कि ल: सुना न्यात फ्यातां फ्यातां सना च्वन । वया मतीवन– थुपिं न्यात थुकीसं तयातल धा:सा फुकं सिना वनी । ल: दुगु पुखू छगू माला: न्यात अन तया थके माल धका उखें थुखें स्व: जुल । ल: जायक दुगु पुखू छगू लिक्कसं खन । उखे पुखुली वना न्यात फुकं लाना थुखे पुखुली ते यंकल । न्यात न्यासी चाया उखें थुखें प्याखँ हुया सन ।

व विद्यार्थी सरासर थ:गु लँ लिना वन । छँ थ्यन । माँ अबुं छकलं धाल–

छ लुच्चा आख: मब्वंसे लिहाँ वयाका मखुला ?

विद्यार्थी धाल– क ! थ: पिसंन्तु ख्वा स्वये आय् बुल याकनं वा धका: धया हया: !

सुनां धाल छन्त वा धका माँ अबुं न्यन ।

वं धाल– जिमि गुरुं धा:गु, लँ खर्च नं गुरुं हे बिया हल । छिमिसं वा धयागु मखुसा जि हानं आख: ब्वं वने त्यल धका: वनेत तयार जुल ।

माँ-अबुं धाल– गुरुं छोया ह:गुला छन्त ? एसा म्वाल का आ: च्यान्हु झिन्हु थनंसं च्वना: आराम कया हुँ । सो ! मचा गंसि नं जुया च्वन । छाय् बाँलाक नयेगु मदुला ?

वं धाल- आख: ब्वं वना थाये साक्क नयेगु दइला । यक्व दु थाय् धारा घुरुं नयेमा: । सा: मसा: या छु खँ ।

माँ–अबुया माया वन । वं आ:बाछिति छैँ च्वना साक्क नया भचा ल्ह्वंङ्का हुँ धका धया च्वन ।

विद्यार्थी बाछिति च्वना सरासर गुरु याथाय् वन । गुरुमेस्या न्हेनु त्वालँ सीमाम्ह विद्यार्थी वया च्वन । भूत जकं जुया वलला धका न्हापां छक: ग्या:थें च्वन । एसां मग्याम्ह थें गुरुं स्वया च्वन । व विद्यार्थी गुरु याथाय् वया नमस्कार याना च्वन ।

गुरुमेस्यां न्यन– छ गनं वयाम्ह ?

वं धाल– जि छें लँ वयाम्ह ख: ।

गुरुया मने साप धौ बजि वाल । जिगु शास्त्र झुट्टा ज्वी मदुगु ! गथे जुया फरक जुल ? थ्वं छें छुं धर्म कर्म जकं यातला ! थथे मतीतया विद्यार्थी याके न्यन–

छं छेंवना छु पुण्य कर्म यानाले ?

विद्यार्थीया लिस: ख: – जिं छुं धर्म मयाना ।

गुरुम्ह ला झन पाक: जुल । अवश्य नं थ्वं पुण्य कर्म यागु दयेमा: । पुण्य कर्म मयागु जूसा ला न्हेनु त्वालं सी माम्ह ! गथे मसीगु ?

गुरुमेस्यां न्यन– छ थनं वना गन गन वना छुछु ज्या याना जित: छक: कँ ।

विद्यार्थी कना हल– जि थनं सरासर वना च्वनाबले जङ्गले ऋषिं छमेस्या बैं च्वंगु स्यंगु फलफुल मुंका च्वंमेसित सिमाय् च्वंगु भिंगु ताजागु फल खाना: लुढङ्क नका बिया । अनं उखें ताँ स्यना च्वंगु नं जङ्गले वना पँ ध्यना व ताँनं ल्ह्वना बिया । ल: मदुगु पुखुलि न्यात साफ संक फाता फाता पुला च्वंगु खना मेगु ल: दुगु पुखुलि तया वया । छें वया । छें वना माँ अबुया सेवा याना वया । मेगु छुँ धर्म याना मवया ।

विद्यार्थीया खँ न्यना: गुरुया ख्वा चक्कना वल । मती तल थ्व भिंगु मनं यक्व धर्म याना वल खनि । फलफुल सिमाय् खाना दान याना वल । ताँ छपु दयेका: यक्व सित उपकार ज्वीगु पुण्य कर्म याना वल । न्याते प्राण बचे याना विल । उकिं खनिका थ्वया आयु ताहाक जूगु, कर्म ब:मलाना च्वंम्हं पुण्य कर्म याना: कर्म ब:लाका: आयु ताहाक जुल । थ्व बाँखनं सीदु मत्ति भिंसा आयु नं ताहाक जू ।

मनूतेगु मरण प्यथी दु । आयु फुना, कर्म फुना, आयु नं कर्म नं फुना, व अकालं ।

धाय् नुकि झी चिकं मत छप्वा: च्याकेबले चिकं नं इता: नं फुना: मत सी फु । चिकं दया: इता: मदया वा गोतुला नं मत सी फु । इता: दया: चिकं फुना नं मत सी फु । फय् वया नं मत सी फु ।

थन च्वंगु बाखने चिकं फुना: सी त्यंगु मतयात चिकं थपे याय्थें जक पुण्य कर्म याना: आयु बढे जुल ।

मत्ति भिंगुलिं आयु ताहाक जूगु या थ्व बाखँ ज्वलन्त उदाहरण ख: । कर्म फूपिनि जक धर्म कर्म याना आयु ताहाक जू । आयू फूपिं म्वाइमखु ।

❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति विहार

गतिविधि

धर्मकीर्ति विहार पाखें श्रीलंका भ्रमण

प्रस्तुति- केशावती गुरुमां

२०६८ पौष २७ निसें माघ १० गते तक केशावती गुरूमां व उद्योग रत्न तुलाधर निम्हसिगु संयोगजकत्त्वय् श्रीलंका भ्रमण क्वचा:गु दु । धम्मवती गुरूमांया अनुमति प्राप्त याना: न्ह्याकूगु थुगु भ्रमणय् धर्मकीर्ति विहारया ३५ म्ह उपासको पासिकापिसं ब्वति का:गु ख: । माघया ७ गते जिपिंयात्रीत फुक्क मिलेजुया: श्रीलंकाय् नेपालं वना अध्ययन याना विज्यानाच्वंपिं भन्ते गुरूमांपिन्त न्ह्यइपुक भो जन दान याना । थुकी ५५ म्ह गुरूमां भन्तेपिं बिज्या:गु ख: । श्रीलंकाया धम्मावास विहार गलकिसे सम्पन्न जूगु थुगु भोजन दान ज्याझ्वले जिपिं सकलें जाना: दान प्रदान नं याना । थुकुन्हु विहारया धम्मावास भन्तेनं धर्मदेशना नं यानाबिज्यागु ख: ।

श्रीलंकास्थित क्याण्डी भगवान बुद्धया दन्त धातु तयात:गु मन्दिरया क्वसं यात्रीत फुक्क नापं भन्तेपिं व केशावती गुरुमां

श्रीलंका भ्मणय् थुगुसी जिपिं फुक्क यात्रीतय्त ब्यवस्था याय्गुली जिम्मा कया: गुहाली यानाबिज्याम्ह भन्ते धम्मपाल ख: । अथेहे सुवर्ण भन्ते नं गाइड याना बिज्यात । सुवोधि भन्ते, पद्‌म भन्ते व गुरूमांपिं क्षान्तिवती, रूपावती, सुभद्रावती पिसं नं जिपिं यात्रीत फुक्कसित गुहाली याना बिज्या:गुलिं जिपिं यात्रीतय् पाखें वसपोलपिन्त साधुवाद बियाच्वना ।

माघ ६ गते जोग प्रभा मांया निरोगी कामना यासे वयक:या काय् त्रिरत्नमान तुलाधर व म्ह्याय् सुवर्ण प्रभा ताम्राकार पाखें यात्रीत फुक्कसित व भन्ते गुरूमांपिन्त श्रीपादं कुहाँवय साथ भोजन दान यानादिल ।

माघ ९ गते, चित्रवीर सिंह व दिव्यतारा तुलाधरं जलपान दान यानादिल सा विष्णु केशरी श्रेष्ठं वयकया श्रीमान्या पूण्य स्मृतिस भोजन दान यानादिल ।

थुकथं जलपान, भोजन दान यानादीपिं उपासको उपासिकापिन्त सकलसित सुखी, निरोगी व दीर्घायु कामना याना ।

थुगुसी जिपिं यात्रीत फुक्कसिनं श्रीलंकाय् भ्रमण यानागु थाय्या ना. थुकथं ख: –

क्यांडी, अनुराधपुर, पोलोन्नोरूवा, त्रिकुनामली कोनोस्वर मन्दिर, कतरगम, कुलुतर, दाम्बुल, सिग्री, सिरीपाद, क्यलनि विहार, वजिराराम विहार, गोलफेस, रावण मोल्हूगु थाय, सीता सुचुका त:गु थाय् व निलबेली बिच इत्यादि ।

थुकथं श्रीलंकाय् न्हयइपुक चा:हिला: याउँक नेपा: लिहाँवय् खना: जिपिं यात्रीत फुक्क तसकं लय्ता: धर्मकीर्ति विहारया भुतुली ल: ट्यांकीया लागी रु. ५०,०००/– चन्दा तयखना: नं तसकं लय्ता: ।

धम्मवती गुरुमांया अनुमती कथं श्रीलंका, भ्रमण न्यायके खना: जिपिं लय्तायाच्वना । वसपोल गुरूमां जिमि गुरूमा याकनं निरोगी ज्वीमा धका: बुद्ध याके प्रार्थना नं यानाच्वना ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

संघनायक स्व. बुद्धघोष महास्थविरको गुणानुस्मरण गरी बुद्धपूजा

२०६८ फागुन ६ गते शनिवार
क्वा:बहाल, ठँहिटी, काठमाडौं
प्रस्तुती- शुभवती गुरूमां

थेरवादी बुद्ध शासन, नेपालको पुनर्जागरण कार्यमा अतुलनीय योगदान दिनुहुने व्यक्तित्त्व, बौद्ध परियत्ति शिक्षाका संस्थापक, भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर वि.सं. २०६८ आश्विन ७ गते शनिवार देहावसान हुनु भएको थियो । उहाँ दिवंगत हुनभएको ५ महिना पुगेको पुण्य स्मृतिमा उहाँकी शिष्य धम्मवती गुरूमां प्रमुख धर्मकीर्ति विहारबाट ऐतिहासिक मैत्रीपुर महाविहार क्वा:वहालमा बुद्धपूजा कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो । स्व. पूर्णानन्द वज्राचार्य तथा सूर्यमाया वज्राचार्यको कोखबाट जन्मनु भई सप्तरत्न वज्राचार्यको नामले चिनिनुभएका स्व. बुद्धघोष महास्थविर लाई वज्रयानी कर्मकाण्ड अनुसार यही क्वा:वहालमा चुडाकर्म (वरेछुइ) गरिएको थियो । स्वर्गीय बुद्धघोष महास्थविरका शिष्य शिष्याहरू एक से एक ख्याती प्राप्त बौद्ध विद्वानहरू रहनु भएको कुरा यस कार्यक्रममा भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले धर्मदेशना गर्नु हुँदै उल्लेख गर्नु भएको थियो । उहाँका शिष्यहरूका नाम यसरी उल्लेखित छन् ।

भिक्षु स्वर्गीय सुदर्शन महास्थविर, भिक्षु स्वर्गीय सुमंगल महास्थविर, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर (विश्व शान्ति विहार प्रमुख), धम्मवती गुरूमां (धर्मकीर्ति विहार प्रमुख), माधवी गुरूमां (यशोधरा बौद्ध स्कुलका सस्थापिका), भिक्षु प्रज्ञालोक (हाल अमेरिकामा रही धर्म प्रचार गरिरहनु भएका व्यक्ति आदि ।

धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन पश्चात् शुरू भएको उक्त कार्यक्रममा भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले पञ्चशिल प्रार्थना गराउनु भई बुद्धपूजा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु भएको थियो । उक्त कार्यक्रममा नारी जातीले सातवटा अक्षर जानियो की नराम्रो दृष्टिले हेर्ने जमानामा पनि अक्षर सिकाई आफूलाई उपकार गर्नुहुने प्रथम गुरू बुद्धघोष महास्थविरको गुण स्मरण गर्नु हुँदै धम्मवती गुरूमांले मन्तव्य गर्नु भएको थियो ।

यसरी नै उक्त कार्यक्रममा उहाँकै शिष्य भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले बुद्धघोष भन्तेको व्यक्तित्त्व, कृतित्त्व एवम् योगदान विषयमा स्पष्ट पारी धर्म देशना गर्नु भएको थियो । सो पश्चात् पुज्य भन्तेको भतिजा पद्मानन्द वज्राचार्यले आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नु हुँदै स्वर्गीय बुद्धघोष महास्थविरले अस्वस्थ रहनु हुँदा सहयोग पुऱ्याउनु भई सेवा गर्नु हुने व्यक्तिहरूलाई प्रशंसा-पत्र प्रदान गर्नु भएको थियो । प्रशंसा प्राप्त गर्नुहुने व्यक्तिहरूको नामावली यसरी रहेको छ-

१) ज्ञानपूर्णिक महास्थविर
२) भिक्षु पञ्ञारतन
३) भिक्षु पञ्ञासार
४) भिक्षु जनक
५) धम्मवती गुरूमां
६) नेक्खमी गुरूमां
७) धर्मराज लामा
८) महेन्द्र रत्न शाक्य
९) पूर्ण शाक्य
१०) राम अमात्य
११) दानरत्न महर्जन
१२) नरेन्द्र डंगोल
१३) हेराशोभा शाक्य
१४) तारादेवी शाक्य

उक्त कार्यक्रममा अष्ट परिष्कार दान प्रदान गरी कार्यक्रम समापन गरिएको थियो । मदन रत्न मानन्धरले सञ्चालन गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा शहभागी सवैलाई धम्मवती गुरूमां, मोहनदेवी महर्जन र क्वावहाल परिवारको तर्फबाट जलपान व्यवस्था गरिएको थियो । त्यसपछि भन्ते गुरूमांहरूलाई क्वावहाल परिवारको तर्फबाट भोजन व्यवस्था गरिएको थियो । तारा वज्राचार्य प्रमुख समुहबाट यस दिन ज्ञानमाला भजनलाई रु.१०००।- चन्दा प्रदान गरिएको थियो ।

❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्म प्रचार — समाचार

नेपालकै प्रथम ऐतिहासिक थेरवादी विहार 'श्री शाक्यमुनि विहार, टक्सार भोजपुर' को 'हरिकोत्तर जयन्ती' सम्पन्न

बु.स. २५५५, ने.सं.११३२ पोहेलाथ्व तृतीया तदनुसार वि.सं. रु२०६८ साल पुस १२ गते मंगलवारको दिन विहारको पचहत्तर वर्ष पूर्ण भै ७६ औ वर्षमा प्रवेश भएको अवसरमा त्रि दिवसीय कार्यक्रम सहित 'हरिकोत्तर जयन्ती सम्पन्न गरिएको समाचार छ ।

प्राप्त समाचार अनुसार उक्त अवसरमा भिक्षु धम्मशोभन महास्थविरको प्रमुख नेतृत्वमा भिक्षु शीलभद्र महास्थविर, भिक्षु चन्द्रगुप्त महास्थविर, भिक्षु उपतिस्स, भिक्षु सागर भिक्षु निग्रोध, भिक्षु अमतो, भिक्षु मिलिन्दो र भिक्षु पुण्णोको प्रतिनिधत्व गराइएको थियो ।

यही पुस १०,११, र १२ गते गरी त्रि-दिवसीयरूपमा सम्पन्न उक्त समारोहमा १० गते बेलुकी ज्ञानमाला, दापा भजन लगायत गिलान प्रत्यय पूजा संहित "धम्म साकच्छा" कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो । त्यस्तै ११ गते बिहान ज्ञानमाला भजन र बुद्धपुजा एवं धर्म देशना गरिनुको अतिरिक्त अपरान्ह स्थानीय विद्यालयका छात्राहरूको लागि कल्पवृक्ष दान गरिएको थियो ।

अर्को स्मरणीय कुरा सो ऐतिहासिक विहारमा वि.सं. २०१८ सालमा नेपालका प्रथम थेरवादी भिक्षु महाप्रज्ञाको प्रमुख आतिथ्य एवं भिक्षुसंघको समुपस्थितिमा सम्पन्न महापरित्राणको ५० वर्ष पूरा भएको स्वर्ण वर्षको सस्मरण गर्दै ११ गते सोमवार ज्येष्ठ भिक्षु धम्मशोभन महास्थविरको प्रमुखत्वमा महापरित्राण पाठ गरिएको थियो ।

यसरी नेपालको प्रथम ऐतिहासिक थेरवादी विहार शाक्यमुनी विहारको 'हरिकोत्तर जयन्ती' तथा दोस्रो 'स्वर्णोत्सव महापरित्राण' भव्यताकासाथ सम्पन्न गर्ने क्रममा १२ गते मंगलवारको दिनपनि बिहान बुद्ध पुजा, ज्ञानामाला भजन गरिनुका साथै भिक्षु संघबाट धर्म-देशना गरिएको थियो । अपरान्ह बुद्ध प्रतिमा सहितको शोभायात्रा कार्यक्रम सु-सम्पन्न गरी अन्त्यमा सार्वजनिक बौद्ध सभाको आयोजना गरिएको थियो । सो सभामा प्रमुख आतिथ्य ग्रहण गर्नु हुने भिक्षु धम्मशोभन महास्थविरबाट यस विहारको ऐतिहासिक महत्वलाई अक्षुण्ण कायम राख्नको लागि स्थानीय बासिन्दा लगायत समस्त बौद्ध जगतले जागरूक भै उक्त धरोहरको अस्तित्व एवं गरीमालाई जोगाई राख्न सम्पूर्ण क्षेत्रबाट पहल गर्नु पर्दछ भनी सम्बोधन गर्नु भएको थियो ।

पञ्चशील प्रार्थना सहित स्वागतगानबाट आरम्भ भएको उक्त सभामा शाक्यमुनि बौद्ध संघको उपाध्यक्ष श्री प्रेम शाक्यले समारोहमा उपस्थिति सम्पूर्ण श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरूलाई स्वगत गर्दै मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो भने आफ्ना व्यवहारिक कठिनाइको बावजुद पनि आफ्नो अमूल्य समय उपलब्ध गराई कार्यक्रमको सफलताको लागि राजधानी लगायत देशका अन्य भागबाट आउनु भएका सम्पूर्ण महानुभावहरू सहित प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा सहयोग गर्नुहुने अन्य संघ सस्था लगायत समस्त उपासक उपासिकारूलाई अध्यक्षबाट सादर साधुवाद सहित धन्यवाद ज्ञापन गर्नु भएको थियो । अन्तमा भिक्षु संघ सहित भै सामुहिक पुण्यानुमोदन गरी कार्यक्रम समापन गरिएको थियो ।

भिक्षु आनन्द स्वदेश फिर्ता

युरोपका बेलायत, फ्रान्स, र बेल्जियममा सम्पन्न अन्तर्राष्ट्रिय सभा-सम्मेलनहरूमा सहभागी भई भिक्षु आनन्द स्वदेश फिर्ता हुनु भएको छ ।

WNO (World Newah Organization को प्रथम विश्वमेला WNC (First World Newah Convention) लण्डन स्थित University of London, SOAS मा गत अक्टोबर २९, ३०, ३१ मा सम्पन्न भएको थियो उक्त सम्मेलनमा नेपालको तर्फबाट उहाँले प्रमुख वक्ताको रूपमा (Strategic Plans for a Successful Newah Revolution) (नेवा: आन्दोलन सफलताको लागि रणनैतिक उपायक्रमहरू) शीर्षकमा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । उक्त सम्मेलनमा विश्वमा छरिएका विशिष्ट नेवा: व्यक्तिहरू सहभागी भएका थिए । भने नेपालबाट पद्मरत्न तुलाधर, संस्कृति विद् सत्यमोहन जोशी, प्रो. मणिकलाल श्रेष्ठ, प्रेमशान्ति तुलाधर, डा. महेशमान श्रेष्ठ आदिले सहभागी जनाएका थिए ।

नोभेम्बर १ तारिखमा नेपाल मण्डल बुद्ध धर्मको ज्ञाता तथा नेवा: संस्कृतविद् डा. डेभिड गेलनरको निमन्त्रणामा अक्फोर्ड विश्वविद्यालयका विभिन्न संकायहरूको निरिक्षण गर्नुभएको थियो ।

नोभेम्बर १७ मा लण्डनको कोन्सिन्टनस्थित नेपाल राजुदूतावासमा सम्पन्न 'अन्तर्राष्ट्रिय कपिलवस्तु दिवस'

Downloaded from http://www.dhamma.digital

(International Kapilvastu Day) मा प्रमुख अतिथिको रुपमा सहभागी भई कपिलवस्तुको ऐतिहासिकता, प्राचीनता र महत्वको विषयमा बोल्नु भएको थियो ।

डिसेम्बर ३० मा लण्डनको किङ्गस्बरीस्थित SSIBC मा सम्पन्न (Interfaith Call for World Peace) (विश्व शान्तिको लागि अन्तर धार्मिक आह्वान) सम्मेलनमा पनि सहभागी जनाउनु भएको थियो ।

साथै जनवरी २१, २०१२ मा बेलायतको (House of Commons (Parliament) मा भ्रमण गर्नुभई त्यहाँको माथिल्लो सदन (Upper House वा House of Commons) को भ्रमण गर्नुभई त्यहाँको राज्य संरचना, शासकीय स्वरुप आदि विषयमा अध्ययन गर्नु भएको थियो ।

बौद्ध महिला संघको वार्षिक सभा सम्पन्न

२०६८ माघ २१ गते, शनिवार

स्थान- बुद्धविहार, काठमाडौं ।

नेपाल बौद्ध महिला संघको १५ औं वार्षिक सभा सम्पन्न भएको समाचार छ । संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको प्रमुख आतिथ्य एवं भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरको सभापतित्त्वमा रीना तुलाधरले संचालन गर्नु भएको उक्त सभामा संघका अध्यक्ष वासन्तिदेवी वज्राचार्यले स्वागत भाषण दिनुभएको थियो । त्यसपछि संघका सह-सचिव चन्द्रदेवी शाक्यले संघको वार्षिक प्रतिवेदनं प्रस्तुत गर्नुभएको थियो भने संघका कोषाध्यक्ष प्रभावती स्थापितले आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

उक्त सभामा संघका सल्लाहकार प्रा. सुवर्ण शाक्यले आफ्नो मन्तव्य प्रस्तुत गर्नु भएको थियो ।

नेपाल बौद्ध महिला संघको नयाँ पदाधिकारी चयन भएको कुरा पनि समाचारमा उल्लेख गरिएको छ । प्राप्त समाचार अनुसार उक्त संघको नयाँ पदाधिकारीहरू यसरी रहेको छ ।

अध्यक्ष - डा. केशरी लक्ष्मी मानन्धर ।
उपाध्यक्ष - सुजाता मानन्धर , सकुन्तला प्रधान, वीणा कंसाकार ।
महासचिव - मीराज्योती कंसाकार ।
सहसचिव - चन्द्रदेवी शाक्य ।
कोषाध्यक्ष - कमला शाक्य, गंगा श्रेष्ठ ।
कार्यकारिणी सदस्यहरू –
केशरी वज्राचार्य, रेणुका मानन्धर, चन्द्रदेवी मानन्धर, सर्मिष्ठा वैद्य, प्रभावती स्थापित, सरीता तुलाधर, रीना तुलाधर, सरोज मानन्धर आदि ।

बा:या गुण या लुमन्ती

✍ **समा शाक्य**
थपाहिटी ओकुबहाल, यल (पाटन)

बा:यागु पचिं ज्वना: जि न्यासीवना
बा:यागु मतिना जि ब्वाँय् वनास्वयां
बा:यागु भावनाय् जि म्हिता जुया
थौं थ्व गजागु मतिना बिया छं
उकिं जुल थौं हृदयया घा...पा...
दु:खं क:गु हृदय जिगुलीई....

न्हिला न्हिला: जित: ह्याकेगु
छंगु मुलय् सुचुकिगु जिगु ख्वबि
मचा ईया मतिना लुमन्ती छंगु
जिगु थ्व नुगलय् आतकं सुलाच्वन
सुयात धाय् जिं आ: यो बा....
दु:खं क:गु हृदय जिगुलिई.....

थौं सुनां हुइकिगु थ्व ख्वबि
थौ सुनां स्यनी पला: छिइगु
थौं आ: थन जि याक:चा जुल स्व छं
हायाच्वन थौं थ्व जिगु ख्वबिया धा:...
क्यंगु क्यंगु अनित्यताया स्वभाव....

सकसितं ल्वमंका: गन वना छ ?
प्यम्ह पासापिन्सं क्वबुया यन छन्त
दन दन च्या:गु चित्ता खना: छंगु
सुपाचं ल्हानावंगु जीवनयात खना
चित्ताय्नं चिल्लाय् दना स: तागु ख: छन्त
क्यंगु क्यंगु अनित्यताया स्वभाव....

थिना च्वन नौं थें जुया च्वय्
फुनाच्वंगु जीवनया चक्रयात खंका जिं
अनित्य दु:खं जागु जीवनयात खंका
याना जिं थौं सुखावती भुवनया प्रार्थना ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अल्पकालीन श्रामणेर एवं ऋषिणी प्रव्रज्या शिविर

मिति २०६८ पौष १५-२१
रत्न विपश्यना विहार, सानो भ्याङ्ग स्वयम्भू
प्रस्तुती- इन्द्रावती, गुरुमाँ

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीद्वारा वर्षेनी आयोजना गरिँदै आएको अल्पकालिन श्रामणेर एवं ऋषिणी प्रव्रज्या कार्यक्रमले यस वर्ष एघारौं पटकको कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । काठमाडौं स्थित रत्न विपश्यना विहार, सानो भ्याङ्ग स्वयम्भूमा मिति २०६८ पौष १५ गते देखि २१ गते सम्म संचालित उक्त कार्यक्रममा ९ वर्ष देखि १७ वर्ष सम्मका ३७ जना बालबालिकाहरूले भाग लिएका थिए । ती ३७ जना बालबालिकाहरु मध्ये १० जना बालकहरू अल्पकालिन श्रामणेर प्रवज्या भएका थिए भने १७ जना बालिकाहरू ऋषिणी प्रव्रज्या भएका थिए । शिविर अवधिभर सहभागी बालबालिकाहरूले नवाङ्गशील पालन गरी ध्यान भावना अभ्यास गरेका थिए ।

पौष १५ गते दिउँसो २:३० बजे रत्न विपश्यना विहारमा प्रव्रज्या कार्यक्रमको शुरूवात भएको थियो । प्रफुल्ल कमल ताम्राकारले संचालन गर्नु भएको उक्त कार्यक्रम संघनायक भिक्षु अश्वषोघ महास्थविरको सभापतित्वमा एवं सयादो उ सुजनपिएको प्रमुख अतिथित्वमा सम्पन्न भएको थियो । धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीका सचिव लोचनतारा तुलाधरले स्वागत भाषण गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा इन्द्रावती गुरूमाँले कार्यक्रमको झलक प्रस्तुत गर्नु भएको थियो ।

यसदिन पूज्य भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले सहभागी १० जना बालकहरूलाई शील प्रार्थना गराउनु भई श्रामणेर प्रव्रज्या गर्नुभएको थियो भने चमेली गुरुमाले १७ जना बालिकाहरूलाई शील प्रार्थना गराउनुभई ऋषिणी प्रव्रज्या गर्नु भएको थियो प्रफुल्ल कमल ताम्राकारले सहभागी बाल-बालिकाहरूलाई उनीहरूको आ-आफ्नो परिचय प्रस्तुत गर्न लगाउनु भई पूज्य दोगुणवती गुरुमाँले उनीहरूलाई शुभ आशिष दिनुभएको थियो । अमीर कुमारी शाक्यले कार्यक्रममा सहभागी सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो भने अन्त्यमा सभापतिको आशनबाट पूज्य अश्वघोष भन्तेले ओवाद उपदेश दिनुभई सभा विसर्जन गर्नुभएको थियो ।

सहभागी बालबालिकाहरूलाई नैतिक शिक्षा, ध्यानभावना सरसफाई, श्रमण जीवनका शिक्षाहरू एवं अन्य रोचक र रचनात्मक प्रशिक्षणहरू पनि सिकाइएको उक्त साप्ताहिक कार्यक्रमको विवरण यसरी रहेको छ ।

ध.की. बौ. अध्ययन गोष्ठीद्वारा सञ्चालित अल्पकालिन श्रामणेर एवं ऋषिणी प्रव्रज्या कार्यक्रममा सहभागी बालबालिकाहरू ध्यान अभ्यास गर्दै ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

साप्ताहिक अल्पकालिन प्रव्रज्या शिविर कार्यक्रम विवरण

क्र.सं.	मिति	प्रवचक	विषय	प्रशिक्षक	विषय
१	२०६८।९।१५	भिक्षु अश्वघोष महास्थविर	ओवाद उपदेश	इन्दावती गुरुमां	नैतिक शिक्षा
२	२०६८।९।१६ पिय/अनु विणा गुरुमां	सयादो उ. सुजन	ध्यान भावना प्रसन्न ताम्राकार	उत्तम भन्ते चित्रकला	चित्रकला
३	२०६८।९।१७	इन्दावती गुरुमा तारादेवी तुलाधर	दशपारमिता स्वास्थ्य	अमरावती गुरुमां	अष्टशील महत्व
४	२०६८।९।१८ व आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग	बीणा गुरूमां व वीणा गुरुमां	चतुआर्य सत्य बुद्धवारी भ्रमण	अनुपा श्रेष्ठ	M.C.
५	२०६८।९।१९	अनुपमा गुरुमां व इन्दावती गुरुमां	मांया गुण र जातक कथा (भिडियो मार्फत)	मदन रत्न मानन्धर	बुद्ध जीवनी
६	२०६८।९।२०	केशवती गुरुमां उर्मिला ताम्राकार	दश संयोजन	विकास तुलाधर	शुरु शुरु न्त्यसः खुरू खुरू सिरपाः

शिविर समापन समारोह

मिति २०६८। ९।२१ गते दिन सयादो उसुजनपिय भन्तेको सभापतित्वमा भद्दिय भन्ते र उत्तम भन्तेको प्रमुख अतिथ्यमा संचालित शिविर समापन समारोहमा बालिकाहरू प्रणिस्था शाक्य र रश्मी मानन्धर उद्घोषिका रहेका थिए। यस कार्यक्रममा विमुक्ता तुलाधर, प्रकृति तुलाधर र रश्मि मानन्धले स्वागत गान प्रस्तुत गरेका थिए। सुविद्या तुलाधरले स्वागत भाषण गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा मन्तव्य व्यक्त गर्नु हुने वक्ताहरू यसरी थिए- इन्दावती गुरूमां, सफल श्रेष्ठ, सिरपा चित्रकार र वीणा गुरुमां।

पुरस्कार वितरण कार्यक्रम

१) यस अल्पकालिन प्रव्रज्या कार्यक्रममा निरन्तर ३ पटक वा ४ पटक सम्म सहभागी भएका बाल बालिकाहरूलाई सयादो उ सुजनपिय भन्तेबाट पुरस्कार प्रदान गर्नुभएको थियो।

पुरस्कार प्राप्त गर्ने बालबालिकाहरूको नाम यसरी रहेको थियो- सफल श्रेष्ठ (३ पटक) श्रामणेर प्रव्रज्या भएको सिरपा चित्रकार (४ पटक) ऋषिणी प्रव्रज्या भएको विमुक्ता तुलाधर (५ पटक ऋषिणी प्रव्रज्या भएको)

२) श्रद्धेय भद्दिय भन्तेबाट चित्रकला प्रतियोगितामा विजयी प्रतियोगीलाई पुरस्कार प्रदान गर्नुभएको थियो।

पुरस्कार प्राप्त गर्न सफल सहभागीहरू यसरी रहेका थिए।

प्रथम पुरस्कार - सुविद्या तुलाधर
द्वितीय पुरस्कार - अनुष्का स्थापित
तृतीय - विमुक्ता तुलाधर
सान्त्वना - आस्विनी मानन्धर

३) रत्न विपश्यना विहारबाट यस कार्यक्रम संचालनको लागि स्थान उपलब्ध गरी सहयोग गरेकोले इन्दावती गुरूमांले विहार प्रमुख विणा गुरूमांलाई कार्यक्रमको तर्फबाट धन्यवाद प्रत्र प्रदान गरिएको थियो।

४) अमीर कुमारी शाक्यले यस कार्यक्रममा खाना पकाई सहयोग गर्नु हुने कुक अमर लामालाई धर्मोपहार प्रदान गर्नु भएको थियो। यसरी नै कार्यक्रममा स्वयम सेवक भई सहयोग गर्नुहुने नविनलाई उपहार प्रदान गर्नु भएको थियो। स्वययम सेवीका तःमा, चमेली र अजीलाई पनि उपहार प्रदान गर्नु भएको थियो। त्यसपछि सहभागी सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गरिएको थियो। अन्तमा सयादो उ सुजनपिय भन्तेबाट उपदेश दिनुभई सभा विसर्जन गरिएको थियो।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

यस कार्यक्रमको संयोजिकाद्वयको नाम यसरी रहेको छ ।

इन्दावती गुरूमाँ र अमीर कुमारी शाक्य

यस कार्यक्रममा सहभागी हुने बालबालिकाको नामावली यसरी रहेको थियो ।

श्रामणेर प्रव्रज्यामा भाग लिने १० जना बालकहरू

राजु महर्जन, जेनिस रत्न शाक्य, राजदिप श्रेष्ठ, विशाल शाक्य, शुसन मानन्धर, सोयुज चित्रकार, सोमन चित्रकार, निलः मानन्धर, सफल श्रेष्ठ

शिविरमा सहभागी बाल बालिकाहरूका साथ प्रशिक्षकहरू

ऋषिणी प्रव्रज्यामा भागलिने १७ जना बालिकाहरू

समता तुलाधर, निवेदिता तुलाधर, अनुस्का शाक्य, स्तुति तुलाधर, नग्मा शाक्य, फल बिया महर्जन, आश्विनी मानन्धर, श्रावस्ती तुलाधर, लिपिका बनियाँ, युगीना तुलाधर, श्रीया शाक्य, सिरपा चित्रकार, विमुक्ता तुलाधर, पारमिता तुलाधर, रुजा कंशाकार, दिपशिखा श्रेष्ठ, रेजि मानन्धर, रिसु शाक्य, आयुषा तुलाधर, नसला शाक्य, सृष्टि महर्जन, अनुस्का स्थापित, प्रकृति शाक्य, रश्मि मानन्धर, प्राणिस्था शाक्य, इना बज्राचार्य, र सुविधा तुलाधर आदि ।

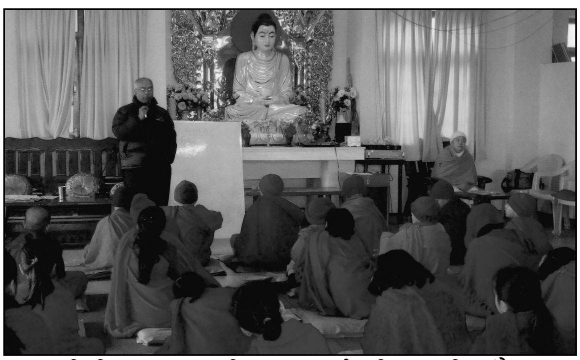

शिविरमा बालबालिकाहरूलाई प्रशिक्षण दिनुहुँदै एक प्रशिक्षक

२५५६ औं आयु संस्कार परित्याग दिवसको गुणानुस्मरण

२०६८ माघ माघ पूर्णिमा (सिपुन्ही) को पावन दिनमा चापाल चैत्य स्थापना वशवर्ति मारले तीन पटक आग्रह गरेपछि तथागतले (शाक्य मुनी बुद्धले) तीन महिना पश्चात् (वैशाख पूर्णिमाको दिन) कुशीनगर स्थित युगल शालवृक्ष विच आयु संस्कार परित्याग गरी महापरिनिर्वाण हुने उद्‌घोष गर्नु भएको दिनलाई बौद्ध जगतले स्मरण गर्दै आएका छन् । यही क्रममा नगदेश बौद्ध समूह र बौद्ध ल्यायम्ह पुचःको संयुक्त आयोजनामा नगदेश बुद्ध विहारको धम्महलमा वृहत बुद्धपूजा गरिएको समाचार छ ।

बुद्धपूजा पश्चात् उक्त कार्यक्रममा भगवान बुद्धको २५५६औं आयु संस्कार परित्याग दिवस सम्बन्धमा एक प्रवचन कार्यक्रम पनि सञ्चालन गरिएको थियो । भिक्षु परमारामोले शील प्रार्थना गराउनु भएको उक्त सभामा नगदेश बौद्ध समूहका अध्यक्ष उपासक न्हुच्छे कुमार सिंकोमनको अध्यक्षतामा सम्पन्न गरिएको थियो ।

बौद्ध ल्यायम्ह पुचःका अध्यक्ष शिवभक्त मेजुले स्वागत मन्तव्य दिनुभई विष्णुरत्न शाक्यले कविता प्रस्तुत गर्नु भएको उक्त कार्यक्रममा डा. सानुभाई डंगोल प्रमुख अतिथि रहनु भएको थियो । दीप प्रज्वलन गरी कार्यक्रम उद्‌घाटन गर्नु भएका प्रमुख अतिथिले संस्कार विषयमा विश्लेषण गरी आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो । यसरी नै समूहका सचिव कृष्ण कुमार प्रजापतिले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभई आयु संस्कार परित्याग दिवसको ऐतिहासिक महत्व विषयमा उजागर गरी आफ्नो मन्तव्य प्रकट गरी धन्यवाद ज्ञापन गर्नु भएको थियो । कार्यक्रमको अन्त्यमा सभाध्यक्षले सवैप्रति साधुवाद व्यक्त गरि सामुहिक पुण्यानुमोदन गरिएको थियो । यसदिन कार्यक्रममा उपस्थित सबै सहभागीहरूलाई उपासक स्व. लक्ष्मी वहादुर अवालको पुण्यस्मृतिमा उहाँका सुपुत्रीहरू उपासिका चम्पामाया वाडे र नानी केशरी दुलालका परिवारले भोजनको व्यवस्था मिलाउनु भई पूण्य संचय गर्नु भएको थियो । भोजन पश्चात् दिउँसो साँस्कृतिक वाजागाजा सहित बुद्ध मूर्ति खटमा राखी नगर परिक्रमा गरिएको थियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनिच्चावत संखारा

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो ।
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसंऊपसमो सुखो ॥

बुदिं:
वि.सं. १९८३ साल
पौष, दुतिया

मदुगुदिं:
२०६८ साल माघ १६ गते
सोमवार, सप्तमी

मदुम्ह ज्ञानदेवी कंसाकार

दिल्ली बजार, यें

जिमि अतिकं हनेवहम्ह मां ज्ञान देवी कंसाकार ८५ वर्ष २०६८ माघ १६ गते आकाभ्काकां मदुगुलिं मदुम्ह मां सुखावती भुवनय् वास लायमा धका: अनित्य संसारयात लुमंका श्रद्धाया स्वां देछाना विचा:हायका च्वना ।

म्ह्याय् : कमल केशरी तुलाधर
जिलाजं : कुल धर्म रत्न तुलाधर
छ्य् : लूजः रत्न तुलाधर
छ्य् भौं : जेनिफर तुलाधर
छ्यई : ऐलिना तुलाधर

तासिथु, महाबौद्ध यें, फोन: ४४४१६४७

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मिति २०६८ मंसिर २४ गते, धर्मकीर्ति विहार पाखें संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरयात
अभिनन्दन यासे चढेया:गु अभिनन्दन पत्रया स्वरुप

धर्मकीर्ति विहार

स्थापना वि.सं. २०२२

clegGbg – kf}

नेपा: देया संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर !
धर्मकीर्ति बिहार संरक्षण कोषया धम्मानुशासक भो भन्ते ! बुद्ध जन्मभूमि नेपा: देशय् भगवान बुद्धया हे धर्मयात क्वत्यलात:गु राणाशासनया इलय् यल ओकुबहालय् वि.सं १९८३ स अबुजु चन्द्रज्योति शाक्य व माँ लक्ष्मीमाया शाक्यया कुलय जन्म जुया बिज्या:म्ह छ:पिं वि.सं २००० पौषं भारतया कुशीनगरय् गृहस्थ बुद्धरत्न शाक्यं प्रव्रजित श्रामणेर अश्वघोष जुया बिज्यात । उबले निसें सश्रद्धा भगवान् बुद्धया शासनय् धर्म प्रचार ज्याय् फ्याना विज्याम्ह छ:पिं वि.सं. २००६ स श्रीलंकाया महामन्तिन्द परिवेणय् उपसम्पदा कया विज्यासे थौंतक बुद्ध धर्मय् दुगु जीवनउपयोगी व्यवहारीक शिक्षा प्रचारय् मदिक्क बिज्याम्ह छ:पिं थौं संघनायक पदय् पदासिन जुया बिज्यात । छलपोलयात जिमिगु कोटि कोटि वन्दना !

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया धम्मानुशासक भो भन्ते !
बुद्ध धर्मया व्यावहारिक पक्षयात चकंका युवावर्गय् चेतना थनेत छ:पिसं वि.सं २०२८ सालय् स्थापना जूगु धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीयात स्यल्ला:गु लंपु क्यना बिज्यात । छ:पिनि सम्पादनय् पिहाँ व:गु धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया ख्वा:पौ 'धर्मकीर्ति' वि.सं. २०२९ निसें थौंतक नं देन्यंक थ्यनाच्वंगु बौद्ध मासिक पत्रिका जुयाच्वंगुलिं जिपिं तसकं कृतज्ञ जुयाच्वना । छलपोलया च्वंसां पिहांव:गु सकस्यां थुइगु अ:पुगु भाषां बुद्ध धर्मया सलंस:गु सफू आपालं प्रभावकारी जू । थथेहे गांगामय् वना: बुद्ध शिक्षा प्रचार यायेगुलिइ अनेककथं न्ह्यज्याना: योगदान बिज्या:म्ह छ: पिंत जिमिगु कोटि कोटि वन्दना ।

राष्ट्रिय व अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रय् थीगु नगु जुया बिज्या:म्ह भो भन्ते !
थेरवाद बुद्ध शासनिक क्षेत्रय् छ:पिसं संघाराम भिक्षु तालिम केन्द्र नीस्वना: भिक्षुपिं तयार याना शासन स्यल्लाकेत अद्धितीय ज्यायाना बिज्यात । अथेहे आनन्दकुटी बिहार व ध्यानकुटी विहार स्थापना नापं मैत्री केन्द्र बाल आश्रम संचालनय् छ:पिनिगु योगदान अमूल्य जू । राष्ट्रिय सभाया दुज: लुम्बिनी विकास कोषया उपाध्यक्ष, धर्मोदय सभाया नायो जुया: सेवा याना बिज्या:म्ह छ:पिनिगु योगदानया कदर स्वरूप स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन ख:ल पाखें ज्ञानमााल रत्नवत सिरपा: तत्कालीन श्री ५ या सरकार प्रबल गोरखा दक्षिण बाहु (तृतीय श्रेणी २०५१), म्यानमार सरकारं "अग्ग महासद्धम्म जोतिक धज" (वि.सं. २०५६), नेपाल भाषा परिषदं - भाषा थुवा: (वि.सं. २०६६) उपाधिं छ:पिं विभूषित जुया बिज्या:गु ख: ।

पूज्यपाद संघनायक महास्थविर भन्ते !
बुद्ध शासनय् स्थीर जुया शील, समाधि वा प्रज्ञाया लंपुइ मदिक्क न्ह्यज्याना बिज्या:म्ह भो भन्ते छ:पिं नेपा: या खुम्हम्ह पूज्यपाद "संघनायक महास्थविर कथं वि.सं २०६८ आश्विन १४ शनिवा: कुन्हु विश्वशान्ति विहारया सीमागृहस भिक्षुसंघया विनयकर्मकथं "संघनायको पतिट्ठापन विधिपूर्वक संघ सम्मतिं पदासीन जुया बिज्या:गु लसताय् धम्मप्रीतिपूर्वक थुगु अभिनन्दन पौ ल:ल्हायेगु ज्या यानाच्वना । न्हयाना: च्वंगु खुसिथें सदां न्ह्याना:मनू जूया स्वानाया सार ध्वाथुइकाबिज्यानाच्वंम्ह गुणी उपकारी विशुद्ध त्यागी छलपोलया भिं उसाँय् व ता आयुया कामना याना ।
चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो

....	....
सचिव	अध्यक्ष

धर्मकीर्ति बिहार संरक्षण कोष, धर्मकीर्ति पत्रिका प्रकाशन, धर्मकीर्ति शिक्षा सदन,
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी, धर्मकीर्ति स्वास्थ कमिटी, धर्मकीर्ति पब्लिक इमेज कमिटी
धर्मकीर्ति बुद्धपूजा कमिटी, धर्मकीर्तिज्ञानमाला भजन कमिटी
धर्मकीर्ति विहार, श्रीघ: नघ: यें

बु.सं. २५५५ ने.सं. ११३२ वि.सं. २०६८ मंसीर २४ गते, योमरि पुन्हि

Downloaded from http://www.dhamma.digital

THE DHARMAKIRTI

A BUDDHIST MONTHLY

संघ उपनायक दिवंगत भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर

वर्ष-२९; अङ्क-११ बु.सं. २५५५, होलि पुन्हि

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बा.अ.का.द.नं. - ७०/०४०/४१ म.क्षे.हु.नि.द.नं. १७/०६५/६६

निर्वाण कामना

मदुम्ह तारा रत्न स्थापित

जन्म दिं: वि.सं. १९९७ कार्तिक - मदुगु दिं: वि.सं. २०६८ फाल्गुन ४

जिमि अतिकं हनेबहःम्ह, जिमि हामा तारा रत्न स्थापित थुगु संसार तोता
भागुलिं जिमि नुगः तसकं ख्वः। अथे जूसां वय्कलं बियाथकूगु शिक्षा व
अनित्य संसारया यथार्थ सत्य लुमंकाः ख्वःगु नुगः चीगु कुतः यानागु जुल।
थुज्वःगु दुःखया इलय् हःपाः व तिबः बियादीपिं, बिचाः हायेकादीपिं व
ग्वाहालि यानादीपिं सकलसित दुनुगःनिसें सुभाय् द्यछासे
मदुम्ह तारा रत्न स्थापितयात निर्वाण पद लायेमा धकाः मनंतुना च्वना।

सकल स्थापित परिवार

सछें गल्ली, खिँल, यैं, फोन : ४२२६५०६

मुद्रक: न्यू नेपाल प्रेस प्रधान कार्यालय: १४२ मनकामना मार्ग, नागपोखरी, काठमाडौं | फोन: ४४३४८५०, ४४३४७५३ | फ्याक्स: ४४३३९२९ | newnepalpress@gmail.com
व्यापारिक कार्यालय: शुक्रपथ, काठमाडौं | फोन: ४२५९०३२, ४२५९४५० | फ्याक्स: (९७७-१) ४२६४७३७ | email: newnepalpress011@gmail.com

Downloaded from http://www.dhamma.digital

(Back Cover)